8209
IV.

1

do № 17.938. Lit: B

III
t165

Spis treściwy przedstawienia obejmującego w sobie wywód historyczny podatków gruntowych w Królestwie Polskiem i wnioski o sposobie ich uporządkowania

---

Komisja Rządowa Przychodów i Sk.

Trzeciesk W

O podatkach gruntowych [illegible] w Król. Pol.
obecnie istniejących po W. Trzeciesk.
Bibl. War. 1860 T 4 s 1 i s. 40

Spis treściwy przedstawienia obejmującego w sobie wywód historyczny podatków gruntowych w Królestwie Polskiem i wnioski o sposobie ich uporządkowania

Stronnica.-

zawiera się: Ofiara 50/00 i 24/00 od dochodu w roku 1789. obliczonego; takiegoż stóp podatek od dochodu przez władze pruskie obliczonego; Kwarty, czyli część dochodu płaconego Skarbowi z Królewszczyzn Starostom niegdyś nadanych; opłata wskazana w cyfrze lecz nie nazwana; Łanowe, jakie było płacone za dawnego Królestwa Polskiego z nadanych Wójtostw, Sołtystw i gruntów wybranieckiemi zwanych, o ile jedne, drugie i trzecie na darowiznę przeszły. - - - - - - - - 19-20.-

Kompetencya, którą Skarb obowiązany był płacić, jak się to wyżej powiedziało, Duchowieństwu i Starostom za wzięte od nich na Skarb posiadłości i Królewszczyzny, a który to obowiązek przeszedł na obdarowanych czyli Donatarjuszów o ileby dostały się im posiadłości, za które kompetencya wyznaczona została. - Pod nazwaniem Kompetencyi zawiera się w Księgach i Etatach Skarbowych, nie tylko sama właściwie kompetencja, której znaczenie dopiero określiło się, ale także: podatek dodatkowy; ofiara 50/00 od dochodu w r. 1789. obliczonego; podatek tejże stopy od dochodu przez Władze Pruskie obliczonego; kwarty; opłata w cyfrze wskazana lecz nie nazwana. - - - - - 20-21.-

Podatek Kompetencyjny, opłacać się powinny do Skarbu przez tych co otrzymali pomienioną wyżej kompetencje, opłacać się powinny mianowicie w stopie 20/00, od tejże kompetencyi, a który to podatek,

obdarowani zobowiązani zostali wnosić do Skarbu, zaś mogli potrącać go sobie z kompetencyi przy wypłacie onejże. – A gdy sposób postępowania przyjętym został taki: iż Kompetencye Skarb płaci Kompetencyonarjuszom, obdarowany więc i samą Kompetencye i podatek kompetencyjny z niej potrącony, wnoszą do Skarbu - - - - - - 21.

Procent Administracyjny w stopie 5/00 od dochodu posiadłości darowanych potrącony wtenczas z tego dochodu, kiedy go w zamiarze uczynienia darowizny obliczono, potrącony mianowicie na koszta administracyi czyli zarządowe, a który obdarowani płacić Skarbowi obowiązani zostali - - - - - - - - - - - - - - - - - 21.

Ofiara pod którem to nazwaniem zawiera się w Księgach i Etatach Skarbowych, nietylko ofiara od dochodu w r. 1789. obliczonego, lecz także: kwarty, podatek 24/00 i 50/00 od dochodu przez Władze pruskie obliczonego, tudzież Łanowe - - - - - - - - - - - - - - - - 21–22.

Po tem wymienieniu pobieranych do Skarbu opłat z posiadłości ziemskich, czyli z dóbr przez Rząd Pruski rozdarowanych, następuje wyjaśnienie: iż co się wyżej o dopiero rzeczonych opłatach powiedziało, odnosi się tylko do dóbr w Guberni Warszawskiej i w powiecie Olkuskim Guberni Radomskiej położonych; gdyż co do dóbr będących w Guberniach Płockiej i Augustowskiej, ponieważ w tej części Kraju, za Rządu Pruskiego,

Stronnica

inny Minister zarządzał. to skutkiem tego, opłaty Skarbowe z Dóbr o których mowa, na dwoje tylko tam podzielone zostały, to jest: na ofiarę i na opłatę donacyjną Kanonem nazwaną, i tak się dotąd pobierają - - - - - - - - - - 22-23.

iż Rząd Pruski, porównał obdarowanych z innemi właścicielami Dóbr prywatnych, jak je nazwał szlacheckich, zaczem poszło, iż oni, oprócz opłat za darowiznę, wszelkie podatki Skarbowe, teraźniejsze i przeszłe płacić są obowiązani i rzeczywiście płacą - - - 23.

iż pomimo to, znaleźli się tacy, którzy przeciw podwyższeniu podatków w r. 1849 postanowionemu reklamowali; lecz Rada Administracyjna wyrzekła: że dobra przez Rząd Pruski darowane, obowiązane są opłacać wszelkie podatki zarówno z dobrami prywatnemi - - - - - - - - - - - - 23-24.

b. <u>w epoce Rządu Austryackiego</u>

Rząd ten przyszedł był do posiadania przypadłej dlań części w dwóch periodach, czyli:

W r. 1773. posiadł dzisiejsze powiaty: Zamojski i Hrubieszowski w Guberni Lubelskiej, gdzie ustanowił podatek gruntowy w stopie 12‰ od dochodu gruntowego przez właścicieli ziemskich zadeklarowanego - - - - - - - - 25-26.

W r. 1795 posiadł resztę dzisiejszej Guberni Lubelskiej, Gubernię Radomską, oprócz Powiatu Olkuskiego, tudzież powiat Stanisławowski w Guberni Warszawskiej. - W tej części Kraju zachował podatek ofiary jaki zastał po Rządzie dawnego Króle-

Królestwa Polskiego, kazał go także pobierać z dóbr Rządowych i z Królewszczyzn Starostom nadanych, z tych ostatnich od dochodu jaki zostawał po opłaceniu kwart przezeń oznaczonych, które pod tem ogólnem nazwaniem były, już to kwartami, to jest 1/4 częścią dochodu Skarbowi płaconą, już to tercjami, czyli 1/3 częścią dochodu, już to nakoniec dimidiami, czyli połową dochodu ---------- 26-27.

Oprócz zmian w ofierze, zaszłych pod Rządami Pruskim i Austryackim podczas ich panowania nad Krajem dzisiejszego Królestwa Polskiego, wypadki polityczne wywołały dalsze zmiany pod Rządami, jakie po tych dwóch Rządach nastąpiły, w szczególności zaś:-

c. W epoce Xięstwa Warszawskiego.

Księstwo to, utworzyło się w dwóch odstępach czasu: w r. 1807 po Rządzie Pruskim, w roku 1810 po Rządzie Austryackim, a trwało do 1. Czerwca 1815 roku ---------- 28.

W części Kraju po Rządzie Pruskim objętej, Rząd Xięstwa Warszawskiego, zachował podatek ofiary jaki po tymże Rządzie zastał; lecz postanowił pociągnąć do opłaty onego posiadłości ziemskie niewysiewające 10 korcy zboża, które z tego właśnie powodu iż tej ilości niewysiewały, uwolnione były w r. 1789 od opodatkowania, postanowił oraz pociągnąć do opłaty tegoż podatku przedmioty po r. 1789 do końca 1806 przybyłe, a do podatku tego kwalifikujące się, czego jednak dokonać

Stronnica

czas mu niestarczył - - - - - - - - - - - - - - - - 28 - 29.

Porównał także podatki a tem samem i ofiarę, w Pcie Olkuskim do Skarbu pobierane, podatkami wreszcie kraju pobieranemi - 30.

W części Kraju po Rządzie Austryackim objętej, zaprowadził też same podatki, a więc i ofiarę, które już w części po Rządzie Pruskim objętej zastał i utrzymał, pozostawiając wszakże bez podwyższenia ofiarę, przez Rząd Austryacki, jak się to wyżej powiedziało, na Starostów włożoną, tudzież uwalniając od podatku ofiary Duchowieństwo, o ile ono według zasad w r. 1789 uchwalonych od opłaty onego wolnem być było powinno. - - - - 30.

Gdy w r. 1807 panowanie pruskie ustąpiło z tej części dawnego Królestwa Polskiego, która była objęto w swe posiadanie, ówczesny Cesarz Francuzów, co właśnie spowodował takowe ustąpienie, rozdarował niektóre dobra Rządowe, w części kraju o której mowa Marszałkom i Jenerałom swoim, a także i Jenerałom Polskim. - Król Saski jako Xiąże Warszawski, podarował również dobra Xięciu Józefowi Poniatowskiemu Wodzowi ówczesnemu Wojsk Polskich, a to, oprócz dóbr jemu przez Cesarza Francuzów darowanych. - Darowizna ta przybrała nazwę donacyi francuzkiej, a obdarowani nazwę Donatarjuszów francuzkich dotąd w użyciu będącą. - Błogosławionej pamięci Alexander I Cesarz Wszech Rossyi,

Stronnica

Król polski, dobra darowane Marszałkom i Jenerałom francuzkim rozkazał odebrać na Skarb, darowane Jenerałom polskim przy nich pozostawić - - - - - - - - - - - - - - - 30-31.

Dobrami pozostałemi przy Jenerałach Polskich są: Opatówek darowane Jenerałowi Zajączkowi, później Xięciu; Pyzdry i Rataje, darowane Jenerałowi Dąbrowskiemu; Opinogóra darowane Jenerałowi hr. Krasińskiemu Wincentemu; Zyple i Osiek, darowane Xięciu Józefowi Poniatowskiemu - - - - - - - - - - - - 32.

Wymieniona jest cyfra i stopa ofiary, pobieranej rocznie dla Skarbu z dóbr dopiero co wyszczególnionych, wyjaśniane są oraz zasady, na których ta cyfra i stopa opierają się - - - - - - - - - - - - - 32-33-34.35.36.

Wymieniona jest Uchwała Sejmowa stanowiąca: iż począwszy od 1. Czerwca 1812 r. pobierany być winien podatek ofiary w stopie 24/00 tak z użytków gruntowych, które w roku 1789 od opodatkowania wyłączone były, jak i z przybyłych po tym roku do ostatniego Grudnia 1806 r. - - - - - - - - - - - - 36-37.

d. <u>w epoce teraźniejszego Królestwa Polskiego</u>

Nim przystąpiono do wykazania, co w epoce niniejszej wywarło wpływ tak w szczególności na ofiarę, jak i w ogólności na podatki Skarbowe a tem samem i na ofiarę, poprzedzono to wyjaśnieniem:

iż do ułożenia budżetu dochodów i wydatków Królestwa, jaki zapowiedziany był

Stronnica

w zasadniczej Ustawie Królestwa przed rokiem 1831 istniejącej, przed tymże rokiem wcale nie przyszło. a były układane jedynie budżety tymczasowe, zaczem poszło iż podatki stałe, a zniemi i ofiara, tudzież rozporządzenia Rządowe do nich odnoszące się, z epoki Xięstwa Warszawskiego do epoki niniejszej przeniesione, nie przestały być zachowywane, acz nie obeszło się bez zmian w niektórych szczegółach. _ _ _ _ _ _ 37-38-39.-

iż Statut Organiczny, nadany w r. 1832. Królestwu Polskiemu, zapowiedział przejrzenie podatków, co wykonało się już względem podymnego i szarwarku, a przedsiebierze się obecnie względem ofiary - - - - - - 39-40.-

Władza Skarbowa przystąpiła do wprowadzenia w wykonanie postanowionego w epoce Xięstwa Warszawskiego, jak się o tem wyżej mówiło, pociągnięcia do podatku ofiary, przedmiotów pierwotnie od tego podatku wyłączonych, tudzież przybyłych po roku 1789 do końca r. 1806.- Tu przywiedzione są postanowienia Rządowe w Epoce Xięstwa Warszawskiego wydane, obejmujące w sobie zasady do wykonania tej czynności: a dalej następuje wiadomość: iż czynność niniejsza, zaczęła się w r. 1819, a skończyła się w r. 1826 i przyniosła dla Skarbu summę równą zł: 30,470 – 91. dla tego tak nie wielką, iż i czas od r. 1789. do końca 1806 r. nie był długi i wojny przeszkadzały wzrostowi ludności i przemysłu Kra-

Stronnica

ofiarę do Skarbu płacącą. - - - - - - - 44-45-46

iż z zaprowadzenia w r. 1825 Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Królestwie Polskiem, wynikło to; że właściciele ziemscy, mający na swych posiadłościach lokowane hypoteczne kapitały do Duchowieństwa należące, od procentu których ustanowioną ofiarę w zastępstwie Duchowieństwa Skarbowi płacili, a potrącali ją sobie przy wypłacie Duchowieństwu procentu, mogli te kapitały Listami Zastawnemi spłacać, i rzeczywiście spłacali, a Kommissya Skarbu regulowała z tego powodu zgodnie z nowem położeniem rzeczy opłatę ofiary od rzeczonego procentu Skarbowi przypadającą. - - - - 46-47-48-49.-

iż obowiązek płacenia podatków od Duchowieństwa Prawosławnego przypadających na fundusze Skarbowe włożono. - - - - - - 49.-

iż wyłączono od opłaty podatków wszelkie posiadłości ziemskie dworskie ludziez domy do szpitali należące, jako też domy schronienia - - - - - - - - - - - - - - 49-50.-

iż pomimo, że ofiara, aż do czasu jej uporządkowania, obecnie właśnie przedsięwziętego, winna pozostawać niezmienną w swej cyfrze, to jednakże pozwolono prostować omyłki w pierwotnem obliczeniu tej cyfry dostrzegane, a w razie, jeśli stąd wynikałoby zmniejszenie ofiary, a Skarbnina rozpoznanie omyłki nastąpić mogło, pobierałby tymczasem od Kontrybu-

Stronnica

kontrybuenta sprostowania omyłki dopominającego się, całkowitą, bez zmniejszenia cyfrę ofiary, zwrócić mu powinien ilości do zmniejszenia przypadającą, przez siebie pobraną, ale tylko najwięcej za lat 5 wstecz od daty dopomnienia się o sprostowanie omyłki upłynionych. ——————— 50–51.

iż z Konwencyi Likwidacyjnej z d. 17/29 Czerwca 1821 r. z Austryą zawartej, przeszedł na Skarb tutejszy obowiązek obowiązek wynagrodzenia Duchowieństwa za kapitały jegoniegdyś na Kahałach Żydowskich lokowane, od których Kahały płaciły procent z opłaty od mięsa koszernego ustanowionej, zwanej krupką, przez Rząd Austryacki w części dzisiejszego Królestwa panującym, na Kassy Rządowe przeniesionej, a przeniesionej z zamiarem wynagrodzenia, co przecież nie nastąpiło.—

Na te Kapitały Rząd tutejszy, wydał Dowody Likwidacyjne 4 procentowe, płaci od nich procent z Budżetu, zatrzymując przy pierwszej wypłacie onego i kassując dopiero rzeczone dowody, tudzież potrącając z niego podatek ofiary od niegoż przypadający. ——————————— 51–52.

iż gdy z b. Xięstwa Warszawskiego utworzyło się teraźniejsze Królestwo Polskie, a W. Xięstwo Poznańskie dla Prus, stało się: iż niektóre fundusze tutejszego Duchowieństwa Rzymsko-Katolickiego pozostały w W. Xięstwie Poznańskiem,

a niektóre fundusze tamecznego Duchowieństwa w Królestwie Polskiem. - Zgodzono się, aby na wynagrodzenie tutejszego Duchowieństwa za jego fundusze w W: X: Poznańskiem pozostałe, użyć funduszów Duchowieństwa Poznańskiego w Królestwie będących, a które Skarb wziął w swe posiadanie. - W r. 1843. Rada Administracyjna wyrzekła: iż Skarb ma zatrzymać te fundusze, a Duchowieństwo wynagrodzić. - Nastąpił rozdział sumy, będącej przedmiotem wynagrodzenia, pomiędzy pojedyncze instytuta Duchowne, a przy tym rozdziale, Skarb potrącał sobie ofiarę z tego co płacić został obowiązany. - - - - - - - - - - - 52-53.

iż w r. 1817 dozwolono Ukazem Najwyższym zamienić dziesięciny oddawane Duchowieństwu Rzymsko-Katolickiemu, z posiadłości ziemskich w snopie, stąd snopowemi zwane, na dziesięciny w ziarnie, a te ostatnie na pieniężne. - Zamiana na pieniężne tylko na ciąg lat 25. dozwolona, po upływie których nowa ugoda, nie o ilość ziarna wszakże, lecz o cenę onego następować winna. - Zamienioną dziesięcinę uwolniono od wszelkich ciężarów, tem samem i od opłaty podatku ofiary, przez co Skarb, pozbawiony został dochodu rocznego przed zamianą pobieranego przeszło rr: 30,000. - - 53-54-55.

iż w r. 1849 podwyższono Najwyższym Ukazem ofiarę o połowę z Roskazem jej uporządkowania i zwyłaczeniem

od podwyższenia pobieranej od Duchowieństwa, któ-
re to wyłączenie Komisya R. P. i Skarbu za-
stosowała tylko do tych przedmiotów ofiarą opo-
datkowanych, które są w ręku Duchowieństwa. - - - 55.

Zakończa się niniejszy ustęp historyi o ofie-
rze pokazaniem cyfry tego podatku objętej
Budżetem roku 1859. Cyfra ta wynosi:

bez podwyższenia	rzr: 907,620	42¾
zaś podwyższenie jej	" 394,485	43½
razem z podwyższeniem	rzr: 1,302,105	86¼

Suma rzr: 907,620 – 42¾ rozkłada się na po-
jedyncze tytuły, mianowicie:
na ofiarę z dóbr Duchownych i Maltańskich.
" " " Ziemiańskich czyli świeckich.
" " " Donatarjuszów dawnych i tera-
źniejszych.
i pokazane są cyfry każdego z tych tytułów. - - - 55–56.

Ofiara z dóbr Duchownych i Maltańskich
rozkłada się także na te dwa pojedyncze ty-
tuły i wynosi:

Ofiara z dóbr Duchownych	rzr: 102,496	19
" " Maltańskich	" 363	85½
razem	rzr: 102,860	4½

zaś z sumy rzr: 102,496 – 19 Duchowieństwo wno-
si samo bezpośrednio do Skarbu mianowi-
cie:

Krajowe	rzr: 55,572	7
Krakowskie	" 9,658	45
łącznie	rzr: 65,230	52

resztę wnoszą ci, w których zarządzie lub
posiadaniu znajdują się posiadłości ziem-
skie i fundusze to reszta opodatkowane. - - 56.

Ofiara z dóbr Ziemiańskich czyli świec-

świeckich pobiera się:

z miast w ilości rocznej ——— rzł: 49,882 – 87¼

z posiadłości wiejskich ————— „ 647,481 – 18½

z dóbr przez Rząd sprzedanych – „ 27,083 – 70

Łącznie — rzł: 724,447 – 75¾ – – – 57.

Ofiara z dóbr Donatarjuszów Dawnych, rozdziela się na następujące pojedyncze tytuły:

na ofiarę z dóbr Donatarjuszów francuzkich –

" " — — — — rzł: 5.850 – 5.

" " z dóbr Donatarjuszów Polskich, pod które to tytół wchodzą posiadłości lenne, emfiteutyczne, czynszowe, oddawane w posiadanie dziedziczne lub dożywotnie, tudzież dzierżawy wieczyste, Xięstwo Łowickie, i części posiadłości niegdyś duchownych – – – – – – – – „ 10,226 – 95.

" " z dóbr Donatarjuszów Pruskich – – – – – – – „ 12,679 – 98.

" " z dóbr przez Duchowieństwo niegdyś nadanych – „ 739 – 6.

Łącznie — rzł: 29,496 – 4. – – 57 – 58.

Ofiara z dóbr Donatarjuszów teraźniejszych wynosi rocznie ——— rzł: 50,816 – 58½ – – – 58.

Po zakończeniu historyi ofiary, następuje historja innych podatków gruntowych, lub mających znaczenie gruntowych, to jest historja:

B. Podatku zwanego Subsidium Charitativum; czyli Zasiłek dobrowolny.

Wynosił ten podatek na Budżecie r. 1859 rr: 15,701–93, a pobiera się z majątków Duchowieństwa, tak tych które Duchowieństwo posiada, jak i z administrowanych przez Skarb – – – – – – – – – – – – – – – – – 58–59.

Początek jego sięga XVI wieku, a powstał stąd: iż Duchowieństwo, obowiązane było niegdyś płacić tak zwaną hibernę, czyli podatek zimowy na utrzymanie wojska, w miejsce którego ofiarowało płacić roczną sumę, co nazwano Subsidium Charitativum – – – – – – 59.

Najwyższa suma roczna, jako podatek ten przynosił Skarbowi, i to jeszcze za dawnego Królestwa Polskiego, czyniła rr: 90,000. Pobór jej pozwolono rozłożyć w stosunku dochodów pewnych i stałych, z uwolnieniem wszakże od tego opodatkowania Plebanów Łacińskiego Obrządku, niemających więcej rocznego dochodu nad rr: 150, a płacących już ofiarę, zaś Biskupom polecono ułożyć taryffę poborową, którzy wskazali tylko, kto i jaką cyfrę płacić powinien, skąd wynika, iż niewiadome są, ani stopa tego podatku, ani od jakich wszczególności dochodów wyrachowany. – – – – – – – – – – – – 59–60.

Rząd Austryacki podczas panowania swego nad częścią dzisiejszego Królestwa Polskiego, utrzymał Subsidium Charitativum. Rząd Pruski w części tegoż Królestwa, która się jemu dostała, zniósł był najprzód ten

podatek zupełnie, później jednak kazał go pobierać od Duchownych mających dochodu rocznego rsr: 150 do rsr: 300, ale tylko w Kraju stanowiącym dziś Gubernię Warszawską, z wyjątkiem Ptu Stanisławowskiego, tudzież powiat Olkuski w Guberni Radomskiej, gdyż do Kraju stanowiącego Gubernie Płocką i Augustowską, pobór takowy nie był zastosowany, z powodu iż w tym Kraju zarządzał inny Minister. — — — — — — — — — — — — 60–61.

Do r. 1839. Subsidium Charitativum, przynosiło Skarbowi rocznie rsr: 28,200–29. dziś wynosi rsr: 15,701–93 z powodu: iż włościanie i mieszkańcy w dobrach Duchownych i poduchownych, uwolnieni zostali przez Ukaz Najwyższy od płacenia tego podatku. — — — — 61–62.

c. Lanowe

Za dawnego Królestwa Polskiego, w posiadłościach ziemskich własności Królów będących, oddawano w posiadanie grunta z obowiązkiem wyprawiania się na wojnę o własnym koszcie, a takie grunta nazywały się Sołtystwami.

Oddawano tamże pierwotnie grunta, na utrzymanie Wójtów we wsiach, Burmistrzów w miastach, a grunta takie nazywały się Wójtostwami; później oddawano je żołnierzom zasłużonym, którzy mieli obowiązek, podobnież jak otrzymujący Sołtystwa, wyprawiać się na wojnę własnym kosztem. — Był jeszcze tamże trzeci rodzaj gruntów, wolny od wszelkich ciężarów,

posług i czynszów, nazywający się wybraniectwami z powodu: iż każdych 20u włościan wybierało z pomiędzy siebie jednego do służby wojskowej, przy gruntach którego, oswobodzonych od wszelkich powinności, zostawał jego Ojciec lub brat, a powinności spełniało zaś tych 19 którzy go wybrali - - - - - - - - - - - 63-64.

W r. 1726 zamieniono obowiązek wyprawiania się na wojnę o własnym koszcie i służenia w wojsku na opłatę pieniężną po rr: 15 rocznie z łanu jednego, czyli około 15 dziesiątyn, i nazwano tę opłatę łanowem, które przynosi Skarbowi według Budżetu r. 1859 rr: 2,329-44½ rocznie, a pobiera się z 144 oddzielnych gruntów, zwanych tak, jak to powyżej wymieniono, a pobiera się w miarę posiadanej ich przestrzeni, od rr: 4 do rr: 100 z jednego; zaś ofiarę płaci z pomiędzy nich tylko dwoje, co zapewno pochodzi stąd: iż w r. 1789 Komissye Lustracyjne, niepostępujące wszędzie jednakowo, ustanowiły ten podatek z dwojga gruntów o których się mówi, nie ustanowiwszy go z innych - - - - - - - - 64.

Gdy Łanowe pobiera się za posiadanie grunto w zastępstwie odbywanej z niego, a wyżej wyjaśnionej powinności, nie jest przeto podatkiem, ale raczej czynszem; jakoż z niektórych gruntów zamieniono je na czynsz - - - - - - - - - - - - - - 65.

D. Kontyngens Liwerunkowy.

Według Budżetu r. 1859 wynosił ten podatek:

Od Dworów i probostw ——— rsr: 338,552 – 82¾

Od włościan ——— „ 519,330 – 2

Łącznie ——— rsr: 857,882 – 84¾

oprócz podwyższenia od dworów
i probostw pobieranego wynoszą-
cego rsr: 338,552 – 82¾.

Suma rsr: 338,552 – 82¾ pobiera się:
od Dworów ——— rsr: 322,889 – 7¼
Z posiadłości Duchowieństwa „ 15,653 – 75½

Suma rsr: 519,330 – 2 pobiera się:
Z wsiów ——— rsr: 480520 – 16½
Z miast ——— „ 38,809 – 85½ - - - - - - - - - 66–67.

Podatek ten powstał w epoce b. Xięstwa Warszawskiego podczas wojen Napoleońskich. – Gdy Skarb Krajowy nie był w stanie kupować żywności i furażu dla wojsk, kazano mieszkańcom dostarczać na tę potrzebę produkta co zwało się Liweruntkowem. – Dostarczano je najprzód wojsku francuzkiemu, potem krajowemu. – Jest ślad w owczesnych rozporządzeniach Rządowych, iż miano płacić za te produkta, ale to nie przyszło do skutku, zaś Uchwała Sejmu z r. 1809 zamieniła ich dostarczenie w bezpłatny obowiązek mieszkańców. – Rodzaje tych produktów dostarczać się winne, były: żyto, pszenica, owies, siano, i słoma, których ilość równą z całego kraju dostarczać się powinną, oznaczyła Uchwała Sejmu z r. 1811. –

Ilość tę na cały kraj oznaczoną, rozdzieliło postanowienie Królewskie z d. 29 Lutego 1812 r. na ówczasowe Departamenta, zaś

zaś ilość na każdy Departament z rozdziału tego przypadła, polecito roztożyć na powiaty, w powiatach na dwory, włościan i probostwa, w stosunku do ogólnego wszystkich zbóż wysiewu spisanego w r. 1810 z wyłączeniem lnu, konopi, rzepaku i kartofli. - - - - - - - - - - - - 68-69.-

Nie wszędzie jednakże rozkład takowy w stosunku dopiero rzeczonego wysiewu dopełniono. - W Departamencie płockim, dzisiejszej Gubernii wzięto stosunek do przestrzenia licząc ją na włóki Magdeburskie (: 7½ dziesiatyn :) wszakże nie z pomiaru, ale uważając każde zł: 7 - 20 dochodu wyłącznie z gruntu do podatku ofiary obliczonego za jednę włókę, a gdzie ofiara nie była ustanowiona, biorąc dymy za włóki; gdzie jednakże w Lustracjach z r. 1789 była wykazana ilość gruntu włościańskiego, tam ją wprost na włóki obliczano. - - - - - - - - - - 69.-

W powiecie Lubelskim wzięto stosunek co do dworów, do podatku ofiary, co do włościan i miast do podatku podymnego. - - - 69-70.-

Obowiązek dostarczenia produktów dla wojska, od epoki b. Xięstwa Warszawskiego przeszedł do epoki teraźniejszego Królestwa polskiego i produkta te jeszcze w pierwszej połowie 1816 r. dostawiane były do Magazynów Rządowych w naturze. - Od wyłącznie drugiej połowy tego roku, zamieniono je na opłatę pieniężną po cenach Ukazem Najwyższym z d. 31 Stycznia / 12 Lutego 1817 r. wskazanych, mianowicie: -

Stronnica

Korzec jeden żyta po ——— rsr. 1–80.
" " pszenicy " ——— " 2–70.
" " owsa " ——— " 1–20.
centnar jeden siana " ——— " — 45.
" " słomy " ——— " — 30.

Suma pieniężna z tej zamiany dla Skarbu wynikła, czyniła pierwotnie rsr. 1,285,640–95 rocznie, i miała trwać tylko przez rok jeden, od 1. Czerwca 1816 r. do końca Maja 1817 r.; lecz niewrócono już do dostawy produktów w naturze, w miejsce których opłata pieniężna przeciągając się od roku do roku, zamieniła się z czasem w stały podatek z nazwą Kontyngensu Liwerunkowego, jaką nosi dotąd — — — — — — — — — — — — — — 72–73.

W owym czasie mianowicie też, od właśnie 1819 r. począwszy, ceny targowe płodów rolniczych, przez ciąg lat kilku po sobie idących, były niskie, niższe mianowicie od wymienionych wyżej cen, podług których produkta dla wojska dostarczane, na opłatę pieniężną zamienione zostały. — Monarcha raczył zwrócić na to uwagę Swoją i z Jego to Najwyższej Woli, 1/3 część opłaty o której tu mowa, czyli Kontyngensu Liwerunkowego, w r. 1820 w poborze zawieszono, i podatek ten w tak zmniejszonej ilości pobierał się aż do właśnie roku 1848 — — — — — — — — — — — — — 73–74.

Od właśnie r. 1849. Najwyższy Ukaz, podwyższył aż do czasu uporządkowania podymnego i ofiary, 2/3 Kontyngensu Liwerun-

LiweruNkowego o drugie tyle, ale tylko pobieranego od Dworów i Duchowieństwa, zwanego jednym wyrazem „Dworski" – zaś pobierane 2/3 części od włościan i miast, nazwane jednem wyrażeniem: „Kontyngens Liwerunkowy włościański" – pozostały bez podwyższenia – – – – – 75.

Kontyngens Liwerunkowy płaci każdy ktokolwiek posiada ziemię uprawianą w r. 1810. pod zasiew, wyjąwszy grunta Dworskie, do zakładów dobroczynnych, jako od opłaty podatków wyłączonych, należące – – – – – – 76.

Ponieważ Kontyngens Liwerunkowy jest podatkiem rozkładowym, i dozwolonem zostało przyjmowanie skarg od Kontrybuentów na przeciążenie ich rozkładem, przeto Rada Administracyjna decydowała w r. 1837 ażeby skargi te, nie na drodze sporno-administracyjnej, lecz na zwyczajnej administracyjnej, według ogólnych przepisów Skarbowych załatwiane były, a to bez względu czy skutkiem tego, Kontyngens Liwerunkowy zmniejszeniu lub zwiększeniu ulegać będzie. – 76–77.

Podatek ten więcej jeszcze jest gruntowym niż dotychczasowa ofiara. – – – – – 77.

E. Czopowe i Młynowe dawne.

Dwa te rodzaje podatku, pobierają się w ścisłem połączeniu z sobą, i niemasz materjałów z którychby wiedzieć można, ile osobno jeden, a ile drugi wynosi – – – – 77–78.

Obadwa one nie wiele Skarbowi przynoszą, bo tylko według Budżetu ro: 1859 jednej Guberni Augustowskiej całej i w jednym

tylko pcie Bialskim Guberni Lubelskiej, razem tu i tam od 294 szczegułowych kontrybuentów ---------- 78.

Początek czopowego, sięga drugiej połowy XVII wieku. Zwało się pierwotnie Szelężnem z powodu, iż pobierał się 10ty szeląg od zysku na likierach i innych trunkach, później, przywiązano go do czystego dochodu propinacyjnego, przydawszy mu nazwę czopowe --------- 78-79.

Młynowe dawne poczęto się od r. 1776, a było ustanowione od młynów zbożowych wodnych i wietrznych. Młyny wodne, płaciły ten podatek od kół, a stopa onego zastosowaną była do obfitości wody, najwyższa wynosiła rs: 1-50 najniższa kop. 60 od jednego koła w jednym tylko Wilnie rs: 2 k. 40. Młyny wietrzne płaciły go od kamienia, po k. 90 od jednego. --- 79.

Czopowe i Młynowe dawne, pobiera się obecnie tylko w tej części teraźniejszego Królestwa Polskiego, która podczas stanowienia tych podatków, należała do W. X. Litewskiego z powodu: iż przy obliczaniu dochodu w r. 1789. do podatku ofiary, potrącono je tam od tegoż dochodu, i dla tego pobór ich nietykalnie pozostawiono. W części należącej do tak zwanej Korony, potrącenia takowego nieuczyniono, więc Czopowe i Młynowe dawne tu nie pobiera się ------ 79-80.

F Kanon z Młynów

Przynosił ten podatek Skarbowi według Budżetu r. 1859 rs: 6,749-4 rocznie --------- 81.

Przy obliczaniu dochodu w r. 1789 z posiadłości ziemskich, dla opodatkowania go ofiarą,

policzono i dochód z młynów, acz jest to raczej dochód z przemysłu. Uczyniono to zapewno dla tego, iż w owym czasie, puszczano w dzierżawę młyny razem z propinacyą za summę ryczałtową, rozdzielić się na te dwa źródła dochodu zasadnie nie dającą - - - - - - - - 81.

Liczono wówczas dochód z następujących rodzajów młynów: wodnych, wietrznych, deptaków, foluszów od fabryk odrębnych, stęp do kasz i oleju, tartaków. - - - - - - - - 82.

Przybywających po roku 1789. młynów Rząd dawnego Królestwa Polskiego, nie pociągał do opodatkowania, nie pociągał ich także i Rząd Austryacki w czasie swego nad częścią dzisiejszego Królestwa Polskiego panowania. Lecz Rząd Pruski, zamierzył był dochód z nich obłożyć podatkiem ofiary, a tymczasem, nimby to uczynił, ustanowił od nich w części Kraju przez siebie posiadanej opłatę kanonem zwaną:

od młynów wietrznych we wsiach, od jednego - - - - - - - - rs: 2-70 do rs: 4-50.

od młynów wietrznych w miastach o 1^{m} lub 2^{ch} kamieniach - - - - - rs: 2-25.

od młynów wodnych tak we wsiach jak w miastach, od jednego po - rs: 4 - 50.

pozwalając Władzy Skarbowej proponować większą opłatę, w miarę znaczniejszego dochodu - - - - - - - - - - - - 82-83.

Rząd Xięstwa Warszawskiego, utrzymawszy podatki jakie zastał po Rządzie Pruskim, utrzymał temsamem i kanon z młynów, a nadto wraz z temiż podat-

Stronnica

podatkami, rozciągnął go i do kraju części wyszłej z pod panowania Austryackiego; niemasz wszakże śladu, ażeby pobierał go w tej części od młynów po r. 1789 przybyłych, — — — — — — — — — — — — — 83.

Gdy za tegoż Rządu, kazano pociągnąć do opłaty ofiary przedmioty po r. 1789 do końca r. 1806 przybyte, do opodatkowania nią kwalifikujące się, wskazano między temi przedmiotami i młyny wodne, wietrzne i tartaki. — — — — — — — — — 84.

Przy obliczaniu dochodu z powyższych przedmiotów, co dopiero w epoce teraźniejszego Królestwa Pol: nastąpiło, nie obliczono go z młynów które opłacały już kanon, a więc; obliczono go jedynie z tych, co ani ofiary ani kanonu nie płaciły. — — 85.

Młyny przybyte od 1. Stycznia 1807 r. i ciągłe przybywające, równie jak takie z dawniejszego jeszcze czasu pochodzące, a nie opodatkowane, władza Skarbowa pociągnęła i wciąż pociąga, do płacenia kanonu, jako to:

Wodne i parowe tak we wsiach, jak w miastach od każdego kamienia — — rzł: 4 — 50.

Wietrzne i deptaki od każdego kamienia:

w Warszawie po ————	rzł: 4 — 50.
w miastach większych, po ——	„ 2 — 70.
„ mniejszych, po ——	„ 2 — 25.
we wsiach ————	„ 2 — 70.

Tartaki we wsiach i miastach od każdej piły, po — — — — — — „ 4 — 50. — — 85 — 86.

Nie pociągają się do żadnej opłaty młyny przy rękodzielniach, stanowiące ich składową część, do których wszakże nie liczą się będące przy browarach i gorzelniach zwykłe deptaki. —

Te młyny, od dochodu których, ustanowiona zo-
stała ofiara, chociażby upadły, ofiara nie zmniej-
sza się, wyjąwszy jeśliby młyn stanowił główny
dochód posiadłości ziemskiej; te zaś, z których po-
biera się kanon, jeśli upadają, Kanon z nich
pobieranym być przestaje - - - - - - - - 86-87.

II kwestye decyzyi wymagające.

Jest 16. kwestyi, które wypada wprzód rozważyć
i zadecydować niż przystąpi się do wniosków,
jak ma być uporządkowana ofiara.

Kwestya 1sza

Czy podatek gruntowy, mający się ustano-
wić skutkiem uporządkowania dotychcza-
sowego podatku ofiary, ma zastąpić inne
podatki uważane dotąd za gruntowe, mia-
nowicie:
Kontyngens Liweruntkowy,
Subsidium Charitativum,
Lanowe,
Czopowe i młynowe dawne,
Kanon z Młynów?
lub też
czy te 5 rodzajów podatków, mają być obok
niego pozostawione, przy potrąceniu z nie-
go ich cyfry, lub też jej potrącenia? - - - - - - 87.

Opinia wyraża się taka,: iż gdy na jedno i
toż samo źródło dochodu niemasz usprawiedliwio-
nej potrzeby wkładać różnego nazwania po-
datków, to wypadałoby:

Kontyngens Liweruntkowy, jako podatek czy-
sto gruntowy, zastąpić podatkiem gruntowym
z uporządkowania ofiary wyniknąć mają,

mającym, a to wszędzie tam, gdzie dopiero rzeczo-
ne porządkowanie miejsce mieć będzie. - - - - - - - 88-89.

Subsidium Charitativum, zastąpić podobnież tym podatkiem, jeśli posiadłości Ziemskie Duchowieństwa poddane zostaną porządkowaniu ofiary. - - - - - - - - - - - - - - - - - - 89-90.

Łanowe które jest raczej czynszem niż podatkiem, uchylić, a w miejsce jego ustanowić podatek gruntowy, z tem zastrzeżeniem, że tamgdzie ono, i z niem razem inne podatki dotychczas płacone, wynosiłyby więcej niż podatek gruntowy według normalnego prawidła ustanowić się mający, tam dotychczasowe ich cyfrę w podatek dopiero rzeczony zamienić - - - - - - - - 90-91.

Czopowe i młynowe dawne. Z nich pierwsze zastąpić podatkiem gruntowym, drugie w tym tylko razie, jeśliby opłata od młynów, za rodzaj podatku gruntowego uważaną być miała. - - 91.

Kanonu z młynów jako będących zakładami, lub przyrządami fabrycznemi, nie zastępować podatkiem gruntowym, lecz ustanowić z nich oddzielną. Młynowem zwaną opłatę, ze względem na ich rodzaj i położenie miejscowe. - - 91-92-93.

Jeśliby zadecydowano: iż Kontyngens Liwerunkowy, Subsidium Charitativum, Łanowe, Czopowe i Młynowe dawne, mają pozostać jak są oddzielnemi podatkami, w tym razie, powinny by być ściągane z podatku gruntowego, jaki z uporządkowania ofiary, i skutkiem ogólnego prawidła do tegoż uporządkowania przyjąć się mającego, wyniknie - - - - - 94-95.

<u>Kwestya 2a</u>

ponieważ podymne i czarwark, są już

osobno uporządkowane i w pobór wprowadzone. czyli więc tam gdzie dochód ciągniony jest z gruntu, a one źródło zaspokojenia swego, mają w tym tylko dochodzie, należy je zastąpić podatkiem gruntowym od tegoż dochodu ustanowić się mającym, lub też pozostać winny obok tego wypadatku jak są przy potrąceniu ich z niego?" - - - 95.

Opinia wyrażona jest następująca: iż gdy we wsiach podymne i szarwark są podatkami gruntowemi, więc zastąpić je tam powinien przyszły podatek gruntowy, w miastach zaś powinnyby pozostać jak są. - - - 95-96-97.-

Jednakże wypada dopuścić pewnych modyfikacyi jako to: -

a iż jeśli podatek gruntowy nie będzie stanowiony z dochodu lub wartości zakładów przemysłowych na wsiach, w tym razie, podymne i szarwark, do zabudowań ich przywiązane, powinny zostać oddzielnemi jak są podatkami - - - 98.-

b iż pomimo że zdarzyć się może we wsiach z cząstkowych właścicieli złożonych, iż na właściciela takiego mniej wypadnie do płacenia podatku gruntowego, jaki z przyjętego ogólnie przy porządkowaniu ofiary prawidła wyniknie, niż wynosi dotychczasowe podymne i szarwark, tudzież Kontyngens Liwerunkowy, podatkiem gruntowym zastąpić się także mający, poprzestać na cyfrze jaka się okaże. - - - - - - - 98-99-100-101-102.-

Jeżeli uznanem będzie że podatki podymne i szarwark, nie mają być zastąpione w posiadłościach ziemskich, podatkiem gruntowym, w takim razie, one z przyjętego podatku gruntowego, potrącić należy wszędzie tam gdzie dochód gruntowy będzie jedynem źródłem opłaty wszelkiego podatku, które to potrącenie jednakże nie byłoby możliwem w przypadku wyżej ad b wymienionym. — — — — — — 102.

Kwestya 3a

Czy mająły wyniknąć z uporządkowania ofiary przyjęty podatek gruntowy, należy ustanowić lub nie z gruntów posiadanych przez włościan i kolonistów, niepłacących teraz ofiary? — — — — — 103.

Opinijuje się: iż włościanie tak pańszczyźniani jak czynszowi, dopóki przez okupienie się nie staną się dziedzicznemi właścicielami gruntu przez siebie posiadanego, nie powinni być pociągani do opłaty podatku gruntowego, bo i dotychczasowej ofiary nie płacą. — — — — — — — — — 103. 104. 105. 106.

Wypada pozwolić właścicielom ziemi przenosić na swych włościan przy ich swobodzeniu od pańszczyzny część podatku gruntowego, a to na włościan już istniejących, obok zostawienia ich przy opłacie podymnego, szarwarku i Kontyngensu liwerunkowego, zaś na nowo na gruntach dworskich osiedlanych, bez obowiązku płacenia tych, 3ch podatków — — — — — — — — — 106–107.

Jeżeli włościanie, według niniejszej opi-

opinii, nie będą pociągnięci do opłaty podatku gruntowego, w tym razie, pozostawić ich należy przy dotychczasowym obowiązku płacenia podymnego, szarwarku i Kontyngensu Liwerunkowego, a tylko pobór Kontyngensu Liwerunkowego na nowo rozłożyć. - - - - - - - - 108-109.

Kwestya 4ta

Czy ma być porządkowany podatek ofiary, ten tylko, co pobiera się z posiadłości ziemskich świeckich, czy także i z takichże posiadłości do Duchowieństwa należących? A jeśli nie miałby być porządkowanym pobierany z tych ostatnich, to czy zaniechać porządkowania ofiary pobieranej tylko z tych posiadłości, z których Duchowieństwo samo bezpośrednio użytkuje, poddać zaś uporządkowaniu pobieraną z posiadłości, któremi Skarb na rzecz ogólnego funduszu Duchowieństwa zarządza, tudzież z posiadłości użytkowanych na rzecz tegoż funduszu przez prywatne osoby i z posiadłości do Duchowieństwa Krakowskiego należących? - - - - - - - - 109-110.

W opinii o tej kwestyi jest mowa najprzód wyłącznie o Duchowieństwie Rzymsko-Katolickim, gdyż co do Prawosławnego i Ewangelickiego, będzie niżej mówić się osobno, a co do Starozakonnego i Mahometańskiego, żadna nie zachodzi kwestja - - - - - - - - 110-111.

Z pomiędzy własności należących do Duchowieństwa Rzymsko-Katolickiego, lub które dawniej do niego należały, i opodatko-

wane są, ofiara jako Duchowne, jest część w bezpośredniem posiadaniu tego Duchowieństwa; część w zarządzie władz Rządowych, jako to, posiadłości ziemskie i fundusze po Duchowieństwie supprimowanem, posiadłości ziemskie Biskupstwa Krakowskiego i Lubelskiego; część stała się własnością Skarbu, to jest, fundusze po Duchowieństwie Poznańskiem, za które dał skarb Duchowieństwu tutejszemu wynagrodzenie; część nakoniec zamieniła się w prywatną własność. - - 111-112.113.114.

Cyfra roczna ofiary, pobieranej od tej części własności Duchowieństwa Rzymsko-Katolickiego, która w bezpośredniem jego posiadaniu zostaje, wynosi, jak raz powyżej wykazanem było rsr. 65,230-52. która pobiera się:

od Duchowieństwa tutejszego krajowego -

rsr. 55,373-88.

" Krakowskiego. " 9,856-64.- - 115-116.-

Są jeszcze w Królestwie Polskiem posiadłości ziemskie i fundusze należące w prawdzie do Duchowieństwa Rzymsko-Katolickiego, lecz z których dochód składany jest w Banku Polskim na procent, co ma trwać aż do normalnego uposażenia Duchowieństwa.- Są to posiadłości i fundusze po Duchowieństwie Austryackiem przekazane, od części których tylko, pobiera się ofiara. - - - 117-118.-

Powzięty był zamiar normalnego uposażenia Duchowieństwa Rzymsko-Katolickiego, który nie przyszedł do skutku, a który jednakże tylko, jako zawieszony

uważać wypada; a czy ze względu na niego będzie wolą Rządu zastosować do tego Duchowieństwa porządkowanie ofiary, lub nie? Kommissya R. S. W. i Duchownych zdanie swe o tem otworzyć powinna. – Zamiar takowy nie nastręcza trudności do rzeczonego dopiero zastosowania, a sama sposobność zamienienia różnej nazwy podatków w jeden gruntowy, powinnaby do tego obudzić życzenie w Duchowieństwie, a do czego by je zachęcić, można by: coby wypadło więcej raz dopłacenia podatku gruntowego, niż wynoszą podatki przezeń dotychczas płacone, a podatkiem gruntowym zastąpić się mające, odstąpić na zasilenie funduszu uboższych probostw, których jest przeszło 700. – – – – – – – – – 119. 120. 121. 122.

Dalej wyrażono w opinii niniejszej: iż nie wypada uwalniać na przyszłość od podatku gruntowego Duchownych, którzy dotychczas wolni są od płacenia ofiary, ani czynić różnicy między temi, co mniej teraz płacą ofiary od innych, a między wszystkiemi innemi, a jeśliby konieczną rzeczą było zachować dla jednych względ dotychczasowy, to lepiej wyznaczyć ze Skarbu zasiłek pieniężny odpowiedni znaczeniu dotychczasowej ulgi. – – – – – – – – – – – – – – 123.

iż wypada pociągnąć do opłaty dla Skarbu niepłacące dotąd ofiary dziesięciny tudzież meszne, lecz nie do opłaty podatku gruntowego, ale do opłaty osobnej – – – – – 124.

iż podobnież należy poddać osobnej opłacie, prowenta od Kapitałów Duchowień-

Stronnica

co do wszystkich: iż postanowienie Królewskie w r. 1808 wydane, wyrzekło: że one będą miały naturę dóbr Szlachty prywatnej; i obowiązane będą tylko do takich podatków i ciężarów jak dobra Szlacheckie w Kraju; a także rozważając rzecz tę ze stanowiska Rządowego, opodatkowanie przedmiotów, nie powinno być owarunkowane żadnemi aktami i przywilejami; bo podatek jest powszechnym obowiązkiem mieszkańców, mającym dotykać wszystkich bez wyjątku według jednakowych zasad. - - - - - - - - 129. 130. 131. 132.
133. 134. 135. 136
137. 138. 139. 140.

Kwestya 6ta

Czy ma być porządkowana ofiara pobierana z majętności składającej Xięstwo Łowickie? tudzież z posiadłości Sielce pod Warszawą, i z majętności Łazienki w Warszawie, będących wszystkie Najjaśniejszego Pana własnością. - - 140.

Opinia wyraża iż lubo Rada Administracyjna, mając przedstawione sobie w roku 1837 zapytanie: czy pobór ofiary z dóbr Xięstwa Łowickiego ma na przyszłość następować w stopie 24/100 od czystego dochodu, jak pobiera się ten podatek z dóbr prywatnych, lub też w stopie 5/100, jak pobiera się dotąd, uznała podwyższenie stopy z uwagi że Xięztwo Łowickie, jest własnością Korony, za rzecz niewłaściwą, i lubo decyzję tę wola Najwyższa zatwierdziła, co zdaje się wyłączać od porządkowania ofiarę pobieraną z Xięstwa o którem

się mówi, gdy jednakże pomimo to, po przywiedzionej dopiero decyzyi, rozciągniono do tegoż Xięztwa pobór podwyższonej ofiary i Kontyngensu Liwerunkowego Dworskiego, dotąd trwający, a także zastosowano do niego uporządkowanie podatku podymnego, i Administracya jego nie podniosła o to reklamacyi, a co jest dowodem, że pomienionej decyzyi nie uważano za niewzruszoną, przeto nie wypadałoby wyłączać dóbr tyle razy rzeczonego Xięztwa od porządkowania ofiary, choćby nawet przyszło wyznaczyć z ogólnych źródeł Skarbu fundusz na opłacenie tego coby Xięztwo obowiązane było płacić tytułem podatku gruntowego więcej niż płaciło dotąd ofiary i innych podatków, podatkiem gruntowym zastąpić się mających — — — — 140. 141. 142. 143. 144.

Kwestya 7ma

Czy ma być poddany opłacie podatku gruntowego Instytut Gospodarstwa wiejskiego w Marymoncie? — — — — — 144.

W opinii wyrażono: że z własności Instytutu tego wypadałoby ustanowić podatek gruntowy już dla tego samego, aby przy stanowieniu onego poznać materjalną wartość posiadłości ziemskich tegoż Instytutu, i nie przeszkodzić otrzymaniu wiadomości, o ogólnej wartości ziemi w Królestwie, jaką zamierza się powziąść przy porządkowaniu ofiary. — Lepiej by nawet dać będącemu w mowie Instytutowi odpowiedni zasiłek ze Skarbu na płacenie tego coby więcej niż dotąd płacić miał, niż czynić wyją-

Stronnica

wyjątek od powszechnego prawidła - - - - 144. 145.

Kwestya 8

Czy podatek gruntowy ma być ustanowiony z posiadłości ziemskich Rządowych. - - 146.

Opinia przemawia za ustanowieniem podatku gruntowego z tych posiadłości, choćiażby takowy nie był pobierany do Kass i przed linią pozostawał w Księgach i Rachunkach Skarbowych. - Dwie okoliczności wymagają tego, to jest, aby gdy, jak się już wyżej mówiło, zamierza się przy porządkowaniu ofiary, poznać wartość ziemi ogólną w Królestwie, na której przyszły podatek gruntowy oprzeć się ma, nie wyłączać od tego posiadłości o które tu idzie, aby powtóre mając wartość tych posiadłości, używać jej za zasadę do do odnawiania pożyczki w Towarzystwie Kredytowem, na też posiadłości zaciągniętej. - 146. 147. 148. 149. 150.

Kwestya 9ta

Czy ma podlegać porządkowaniu ofiara z tych posiadłości ziemskich Rządowych, w wieczystej dzierżawie zostających których kontrakty dzierżawne obejmują warunek:

że powiększenie podatków istniejących, lub ustanowienie nowych, będzie tylko dotykało dochód z nowych przedmiotów?

i czy porządkując ofiarę tak z tych, jak i z innych podobnego w swych kontraktach warunku nie mających posiadłości wieczyście wydzierżawionych, jeśliby okazało się, iż z niektórych, podatek gruntowy,

mniejsza, Skarbowi przynosiłby cyfrę, niż to co się dotychczas, jako podatek z gruntu pobiera, należy różnicę w takim razie dodać do czynszu dzierżawnego, lub ją pominąć? — — — — — — 150.

W opinii wyrażono: iż wieczyste dzierżawy posiadłości ziemskich Rządowych, wzięły początek za Rządu Pruskiego, gdy panował nad częścią dzisiejszego Królestwa Polskiego, za Księstwa Warszawskiego nie miały miejsca, ponowiły się w epoce Królestwa, ustały z r. 1828 a teraz wydzierżawiają się tylko wieczyście place po miastach, grunta między prywatnemi leżące, młyny, tartaki i inne pojedyncze Zakłady. — — — — 151.

Kontrakty zawarte o wieczyste dzierżawy, jedne obejmują w sobie warunek ponoszenia wszelkich w przyszłości podatków, drugie żadnej o podatkach nie czynią wzmianki. W innych nakoniec zapewniono: iż powiększenie dawnych, lub ustanowienie nowych, dotykać może jedynie dochód z nowych objektów. — — — 152.

Ofiara z wieczystych dzierżaw przynosi Skarbowi mało co więcej rocznie nad złł: 4,600; stopa jej różna jest jakoto:

5/00 od dochodu anszlagami ekonomicznemi wykazanego. —

10/00, 24/00 i 50/00, od dochodu w r. 1789 obliczonego. — 152-153.

Kontrakty wieczysto-dzierżawne obejmujące w sobie zapewnienie: iż podwyższenie podatków, lub stanowienie nowych, może tylko dotykać dochód z nowych przedmio-

tów

tów, nie powinno by wpływać na ogólne doporządkowania ofiary przyjąć się mające prawidło, gdyż prawo podatkowe, jako powszechne mające za cel utrzymanie bytu powszechnego społecznego, jest i powinno być wyższe nad wszelkie umowy i przywileje. Sposób ten uważania rzeczy, objęta w sobie Decyzja Rady Administracyjnej wydana w r. 1850, przy rozstrzygnięciu kwestyi o właściwości poboru ofiary podwyższonej z tych dóbr Donatarjuszów Pruskich, względem których przy darowaniu ich powiedziano, że ustanowione z nich opłaty, podwyższane nie będą. Albo później, to jest na początku 1852 r. JOX. Namiestnik Królestwa, na skutek reklamacyi dwóch wieczystych dzierżawców, którzy mieli w swych kontraktach pomienione wyżej zapewnienie, tudzież, na skutek opinii Kommissyi R. P. i Skarbu, kazał im, i innym w tem samem położeniu będącym, jeśliby żądali pobór podwyższonych podatków zawiesić, to jednakże zawieszenie, jako tylko zawieszenie nie przeszkadza zamiaru stałego uporządkowania ofiary i skutków jakie z niego wynikną — — — — — — — — — — — — — 154. 155. 156. 157. 158. —

Skoro wyraziło się powyżej zdanie za przystosowaniem ogólnego prawidła porządkowania ofiary do wieczystych dzierżawców, bez względu na osnowę służących im kontraktów, to, jeśli podatek gruntowy okaże się mniejszy od ofiary i innych podatków tym podatkiem zastąpić się mających, a dotychczas przez nich płaconych, nie powinno by to mieć wpływu

Stronnica

ofiary, mają dany fundusz w dobrach, a na opłatę innych podatków, otrzymali go w tym sposobie: iż gdy dzierżawcy dóbr darowanych, którzy je przed darowaniem trzymali, mieli obowiązek płacenia tych podatków obok czynszu dzierżawnego, który już ze względem na takowy obowiązek był stanowiony, a suma roczna, do wysokości której dobra w swej pieniężnej wartości obdarowanym nadawane były, wyrachowaną została właśnie na podstawie dopiero rzeczonego czynszu; przeto w skutku wyrachowania tej sumy znalazł się wszędzie fundusz w wartości dóbr na opłatę podatków o jakich mowa - - - - - 162.-

iż według tego, co się dopiero powiedziało, obdarowani w chwili oddania im dóbr darowanych, nic więcej do Skarbu z własnej kieszeni nie płacili, prócz samej Kwarty - - - - - - 162.-

iż gdy od r. 1849 podwyższone zostały podatki, niektórzy obdarowani, zanieśli reklamacye przeciw żądaniu od nich opłaty tych podatków; twierdząc: że opłata takowa wyczerpuje im sumę w dobrach darowaną; i Rada Administracyjna w r. 1850 na wniosek Kommissyi R. P. i Skarbu, pozwoliła przynosić tym którzyby wzalali się, taką w podwyższonej ofierze ulgę: iżby sumę darowaną połączyć z funduszem danym na opłatę ofiary, zaś od ogółu ztąd wynikłego potrącić Kwartę, a od reszty pozostającej obliczyć $2\frac{4}{00}$ na ofiarę, poczem rezultat tego obliczenia porównać z dotychczasową ofiarą, która o ile okaże się większą przeniesi ją na

tytuł przewyżki dochodów dla Skarbu, za czem pójdzie, że gdy dotychczasowa ofiara zmniejszy się, zmniejszy się także i jej podwyższenie. Inne podatki podwyższone, Rada w moc art 4go pomienionych Ukazów Najwyższych zostawiła bez odmiany, jako obowiązek obdarowanych. — — — — 162 – 163. –

iż dobra obdarowanych powinnyby być poddane uporządkowaniu ofiary, a to pomimo: iż podatek gruntowy, z uporządkowania takowego wyniknąć mający, byłby większy od dotychczasowej ofiary, i od podatków nim zastąpionemi być mających; w jakim zaś sposobie ma być od nich toż uporządkowanie zastosowane, niżej w miejscu swojem powie się — — — — 164. 165. 166. 167. 168.

iż w przypadku gdyby podatek gruntowy okazał się mniejszym od dotychczasowej ofiary i od podatków zastąpić się nim mających, nie wypada żądać, aby obdarowani wnosili różnicę do Skarbu, gdyż to byłaby sprawiedliwości jednostronna, i odróżniałoby się ich dobra od dóbr prywatnych. — — — — — 168. 169. 170. –

Kwestya 11ta

Czy dobra Gołąb w Gubernii Lubelskiej leżące, darowane zmarłemu Xięciu Warszawskiemu hr: Paskiewiczowi Erywańskiemu, mają być poddane pod uporządkowanie ofiary? — 170. –

Opinija wyraża: iż gdy dobra te płacące ofiarę w stopie 10/00 od dochodu w r. 1837, obliczonego, nadane zostały na zupełną, nieograniczoną i nie wzruszoną własność prywatną, to nieulega wątpliwości: iż ofiara z nich pobierana, może i powinna być poddaną pod uporządkowanie. — — — — 170. 171. –

Stronnica

Kwestya 12ta

Czy mają być poddane opłacie podatku gruntowego, jaki wyniknie z uporządkowania ofiary: –

1. posiadłości ziemskie niegdyś Rządowe a teraz będące:

a w posiadaniu lennem. –

b w posiadaniu uprzywilejowanem, dziedzicznem, wieczystem, dożywotniem. –

c w posiadaniu wieczysto-czynszowem. –

d w posiadaniu emfiteutycznem. –

2. posiadłości niegdyś do Duchowieństwa należące, następnie przeszłe na skarb, a ostatecznie:

jedne czasowo dzierżawione. –

drugie na własności prywatną sprzedane. –

trzecie za opłatą czynszu włościanom oddane lub rozkolonizowane. –

inne na stałą darowiznę przeznaczone. –

inne jeszcze, na użytek służby Rządowej, i jednemu z miast fabrycznych oddane? – – – – – – – – 172.

W opinii wyrażono:

iż w posiadaniu lennem jest tylko dwie posiadłości płacące ofiarę w stopniu 24/100 od dochodu w r. 1789 obliczonego, i względem nich, nie zachodzi żadna wątpliwość, że pod uporządkowanie ofiary poddane być powinny. – – 172–173. –

iż w posiadaniu uprzywilejowanem, dziedzicznem, wieczystem i dożywotniem, jest posiadłości 12 a są to Wójtostwa, Sołtystwa i Łany wybranieckiemi zwane, tak

drobne, iż ofiara ze wszystkich razem wynosi rocznie tylko rs: 39-88½, a płacona jest z jednych w stopie 10/oo od dochodu w r. 1789 obliczonego, z drugich w stopie 24/oo od tegoż dochodu, z innych w stopie niewiadomej. — Niektóre z nich płacą obok ofiary kwartę, łanowe, czynsz i do takich tylko stosuje się niniejsza kwestia, gdyż co do reszty nie zachodzi wątpliwość, iż pod uporządkowanie ofiary poddane być mogą, a i w opłacie kwarty, łanowego i czynszu, nie należało by znajdować przeszkody do tego porządkowania, nawet gdyby z niego wypłynął większy podatek gruntowy, niż wynosi dotychczasowa ofiara i inne nim zastąpić się mające podatki, nawet, gdyby w takim razie przyszło obniżyć kwartę, łanowe lub czynsz. ——————————— 173. 174. 175.

iż w posiadaniu wieczysto-czynszowem są 4 wójtostwa, z których 3 płaci ofiarę w stopie 24/oo od dochodu w r. 1789, obliczonego, d^r 1° zaś w stopie 5/oo od dochodu obliczonego przy oddawaniu ich w posiadanie teraźniejszego, jest dalej w takiem że posiadaniu, posiadłość od lasów Rządowych oddzielona, płacąca tytułem ofiary rs: 4-50 rocznie, ale w jakiej stopie i od jakiego dochodu, niewiadomo, a co do wszystkich, niepowinnaby zachodzić trudność w poddaniu ich opłacie podatku gruntowego. — 176.-177.

iż w posiadaniu emfiteutycznem jest 6° posiadłości z których dwie płacą w stopie 24/oo od dochodu w r. 1789 obliczonego, 4° zaś w stopie 5/oo od dochodu obliczonego przy oddawaniu ich w posiadanie, już to na lat 25.

już to na 30 i 50 z prawem odnowienia przywi-
lejów, bez wzmianki o tem prawie. - Ponieważ
w kontraktach zastrzeżono wyraźnie obowiązek
opłacania przez posiadaczy przyszłych podatków,
przeto mogą być poddani opłacie podatku grun-
towego; a jak nie mogą mieć ulgi, gdyby ten
podatek wynosił więcej, niż dotychczasowa
ofiara i zastąpi się nim mające podatki,
tak nawzajem nie wypada od nich, nic żą-
dać dla Skarbu, jeśliby wynosił mniej — 177. 178. 179

Iż posiadłości niegdyś do Duchowień-
stwa należące, a będące teraz w posiadaniu
innem, jedna oddaną jest na użytek słu-
żby Rządowej, jedna oddana na własność
miasta Łódź, jedna oddana była na uży-
tek owczarni Rządowych, inne włościanom
rozdane, rozkolonizowane, wydzierżawione,
lub na darowiznę przeznaczone. - Z pomiędzy
nich wszystkich, jedne płacą ofiarę w stopie
rozmaitej 10. 10. 24. 50. / 00. ; drugie jej nie płacą. -
Tych ostatnich, to jest niepłacących ofiary
jest 13. - Są to Sołtystwa i Wójtostwa, tudzież
jedna posiadłość nie nazwana, ani Sołtystwem,
ani wójtostwem. -

Z nich, ta co była oddaną na użytek ow-
czarni Rządowych, podzielićby powinna
zasadę jaka co do podatku gruntowego
przyjmie się względem wszystkich in-
nych własności Rządowych. - Posiadło-
ści włościanom rozdane i rozkolonizo-
wane, czy będą powinny płacić ten po-
datek, zależeć to będzie od rozwiązania
kwestyi 3ej. - Posiadłości wydzierżawione

Stronnica

zależeć będzie od woli Rządu poddać opłacie podatku gruntowego z pomniejszeniem czynszu dzierżawnego o tyle, o ileby ten podatek wynosił, lub nie poddawać ich pod tę opłatę. – Z pomiędzy płacących ofiarę, postąpić by wypadało pod względem przyszłego podatku gruntowego, z temi co są wydzierżawione i na użytek służby Rządowej oddane, jak postąpi się z innemi posiadłościami ziemskiemi Rządowemi. Oddane na darowiznę, podlegną prawidłu jakie się przyjmie względem dóbr po r. 1831. darowanych, o których jest mowa wyżej pod kwestyą 10ta. – Te co się stały własnością prywatną, będą jednakowo z wszystkiemi innemi własnościami prywatnemi w porządkowaniu ofiary traktowane. – – 179–180–181–182.

Kwestya 13ta

Czy mają być poddane uporządkowaniu ofiary dobra niegdyś Rządowe, przez Rząd na własność prywatną sprzedane? – – 182. –

Opinijuje się: że gdy w kontraktach zawartych o kupno i sprzedaż tych dóbr, zawarowano: iż nabywcy ich ponosić będą na przyszłość wszystkie ciężary, jakie na majątki prywatne ustawami Rządowemi, postanowione będą, to władza nie ma przeszkody w porządkowaniu ofiary, z tych dóbr pobieranej, i w ustanowieniu z nich podatku gruntowego – – – 182. 183. –

Kwestya 14ta

Czy należy poddać opłacie podatku gruntowego posiadłości ziemskie i fundusze gotowe Instytutów Dobroczynnych Krajo-

Stronnica

krajowych i Krakowskich? — — — — — 185.

W opinii wyrażono: co do posiadłości ziemskich i funduszów gotowych, należących do Instytutów Krajowych: iż gdy dotychczas wolne są od podatków Skarbowych, to wyjęte być by powinny i od opłaty podatku gruntowego, jeśli nie będzie wolą Wyższą dać tym Instytutom raczej odpowiedni ze Skarbu na płacenie tego podatku zasiłek, niż czynić wyjątek od ogólnego prawidła — — — — — — — 185.

Co do posiadłości ziemskich i kapitałów, należących do podobnych ze Instytutów Krakowskich, wyjaśniono: iż w r. 1836 zaszło było pytanie? czy one mają być pociągane do ponoszenia ciężarów krajowych lub nie? i Rada Administracyjna wyrzekła wówczas: iż uwolnienie Instytutów Krajowych tego rodzaju od opłaty podatków należy rozciągnąć i do Krakowskich, z uwagi: że wszelkie dogodności udzielane Instytutom m: Krakowa, spływną w części na mieszkańców Królestwa, którzy w tychże Instytutach przytułek znajdą. 185.186.187.188.

Lecz gdy z przejściem w r. 1846 m: Krakowa, używającego szczególniejszej opieki Monarchów Królestwu Polskiemu panujących, pod panowanie Austryackie, zmienił się interes jaki mógł być w uwolnieniu tamecznych Instytutów Dobroczynnych od płacenia podatków z własności ich w Królestwie będących, to zdaje się, iż posiadłości ich ziemskie powinny być poddane opłacie podatku gruntowego, a kapitały takiej opłacie, jaka od kapitałów do Duchowień-

Stronnica

W kwestyi niniejszej chodzi oto: czy z uwagi że wiele posiadłości ziemskich zmieniło dawniejszych swych właścicieli, przez sprzedaż, darowiznę, spadek, ustąpienie, zapis, a nabywcy ich objąwszy je z taką cyfrą podatków, jaka się pobierała podczas objęcia, gdy-

gdyby przyszły podatek gruntowy okazał się mniejszy od tej cyfry, otrzymaliby kosztem Skarbu ulgę im wcale nie należącą, wypada w takim razie utrzymać taki podatek gruntowy jaki skutkiem porządkowania ofiary na nich przypadnie? lub też cyfrę rzeczonych ~~wszyst~~ podatków pozostawić, zamieniając ją tylko na podatek gruntowy?

Opinija wyraża: iż ze względu że im mniej posiadłość ziemska obciążona jest niepożytemi obowiązkami, do rzędu których podatki należą, tem łatwiej przychodzić może do zamożności, dającej siłę krajowi, należy utrzymać taki podatek gruntowy, jaki z uporządkowania ofiary wypadnie, chociażby on okazał się mniejszym od dotychczasowej ofiary i podatków nim zastąpić się mających, nieuważając na to, iż Skarb będzie miał nieco mniej, gdyż on przy ogólnem bogactwie krajowem, drobnemi widokami nie paraliżowanem, może otrzymać innemi kanałami dla siebie daleko więcej niż tu opuści — — — — — — 192. 193. 194. 195.

III. Wnioski co do zasady i sposobu uporządkowania ofiary i wykonywania poboru podatku gruntowego jaki z porządkowania tego powstanie. -

Po wywodzie historycznem ofiary i podatków za gruntowe uważanych, i po przedstawieniu do rozwiązania kwestyi jakie się nastręczyły, przystąpiono z kolei do wniosków powyżej określonych, a mających naj-

Stronnica

najsamprzód na celu wyrzeczenie: do jakiego przedmiotu ma być przywiązany pobór podatku gruntowego, jaki wyniknie z uporządkowania ofiary - - - - - - - - - - - 196.

Trzy przedmioty wzięto pod rozwagę:

Dochód gruntowy,

przestrzeń ziemi uklassyfikowaną codo rodzajów jej częśći i co do jej użyteczności,

Wartość posiadłości ziemskich, ocenionych na kapitał pieniężny, od którego procent, wyobrażałby czysty dochód gruntowy, opodatkować się mający.

Rozważenie pierwszego i drugiego z tych przedmiotów, obszernie wyłożone przywiodło do mniemania: iż śledzenie dochodu gruntowego w posiadłościach ziemskich, połączone byłoby z wielą trudnościami, i przecież mogłoby nie zapewnić znalezienia prawdziwej jego cyfry; że więc zaniechać go wypada - - - - - 196. 197. 198. 199. 200 201. 202. 203.

Co do przestrzeni ziemi i jej klassyfikowania, chcąc ją poznać trzebaby mierzyć, a do tego niemasz w kraju odpowiedniej liczby jeometrów, a z temi co są, dzieło poszło by w odwłokę. Trzebaby oceniać jej użyteczności, co nie jest rzeczą łatwo. Przytem koszt dokonania tego byłby dla Skarbu znaczny. po pomiarze i uklassyfikowaniu, wypadałoby albo udeterminować do opodatkowania dochód z przestrzeni np. z każdej dziesiatyny, albo podatek gruntowy, bez determinowania dochodu, wprost od każdej dziesiatyny oznaczyć; pierwsze nie łatwe, drugie, w umiarkowaniu stopy poda-

podatku gruntowego, byłoby może jeszcze trudniejszem. – A więc i przestrzeń ziemi, jako przedmiot opodatkowania zaniechaną być by powinna. – – – – – – – – – – – – 203, 204, 205, 206.

Gdy dwa dopiero opisane przedmioty, nie okazały się sposobnemi do opodatkowania, pozostał trzeci to jest wartość posiadłości ziemskiej na kapitał pieniężny oceniać się mających. – – 207.

Założono sobie początkowanie dopiero rzeczonego ocenienia pozostawić samymże właścicielom posiadłości ziemskich, przejrzenie go wybrać się mającym ku temu właścicielom ziemskim, a ostateczną Sankcyę Władzy Rządowej. – – – 207.

Rozbiór tego założenia podzielono:

na ocenianie posiadłości ziemskich,

na modyfikacye jakie muszą mieć miejsce w prawidle do oceniania, o którem mowa przyjąć się mającem. –

Następnie, zamierzono przedstawić wnioski o wykonywaniu poboru przyszłego podatku gruntowego. – – – – – – – – – – – – – 207.

Idąc to koleją, rozbierano i wnioskowano:

<u>O ocenieniu posiadłości ziemskich</u>

Cenioną być by powinna każda oddzielnie pojedyncza własność ziemska, a to ryczałtem i przez właściciela swego, lub kto będzie miał do tego prawo, jako mogącego znać najbliżej jej wartość, a gdyby się omylił sprostują omyłkę tacyż jak on właściciele ziemi, którym przejrzenie ocenienia poruczonem będzie. – – – – – – – – – – – 207.

Do ocenienia posiadłości ziemskich, nie powinnyby wchodzić zakłady przemysłowe

z placami na których stoją ich zabudowania, tudzież z wyzyskiwanemi na rzecz ich przestrzeniami, jak np. kopalnie, nadto w miastach; nie powinnyby ulegać ocenieniu place na których są zabudowania, pozostałe mające przy opłacie podymnego i szarwarku. . . ---208

Właściciele posiadłości ziemskich, powinniby ocenienie tychże posiadłości wyrazić w swych na piśmie sporządzić się mających deklaracjach, których forma przepisze się, a w których wymienią części składające posiadłość; jej rozległość, co ona w sobie zawiera, jako to: las, grunt orny, gatunek onego, pastwiska, wody, nieużytki, i t. d.; czy są w niej włościanie pańszczyźniani, lub czynszowi; czy, i jakie właściciel jej pobiera daniny, ile czyni rocznie dochód: z propinacyi, z mostowego, z grobelnego, przewozu, targowego, jatkowego; jeśli posiadłość dzierżawiona była w ciągu lat 20.ᵘ ile wynosił lub jeszcze wynosi roczny czynsz dzierżawny; za jaką sumę nabytą była lub z działów familijnych dostała się; czy są w niej zakłady przemysłowe; jaka jej odległość od rzeki spławnej, od miasta Gubernialnego, Okręgowego, Powiatowego, fabrycznego, od drug bitych, lub żelaznych; ile ma ludności, czy ma w sobie przestrzenie sporne; jeśli to jest posiadłość z cząstkowych właścicieli złożona, lub miasto, czy ma w sobie wspólne użytki gruntowe; jeśli posiadłość jest wsią, czy w niej jest Kościół parafialny lub inny, i czy odbywają się odpusty;

jakie są wieczyste ciężary i podatki; czy są tacy czynszowi włościanie, co zapłaciwszy znaczne wkupne, mały z tego powodu płacą czynsz - - - - - - - 208. 209. 210. 211. 212.

Po wyrażeniu tego wszystkiego, deklarujący zapisze w końcu deklaracyi: iż z uwagą na powyższe szczegóły, posiadłość jego ziemska deklaracyą objęta ma wartość szacunkową zł: N.N. - - - - - - 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. - 219.

Nie będzie się żądać zamieszczenia w deklaracyach wiadomości o wysiewach i wydatkach gospodarskich; gdyż nie wysiew ale dobroć gruntu wpływa na cenę ziemi, a gdy nie jest zamiarem badać, jaki jest dochód z gruntu; to i wiadomość o wydatkach gospodarskich zbyteczna. - - - - 219.

Jednakże wypada deklarującym zostawić wolność umieszczenia w deklaracyach nie żądanych nawet wiadomości, jeśli one w ich mniemaniu posługiwać będą do utwierdzenia wartości posiadłości ziemskich. - - - 219. 220.

Należy przygotować kosztem Skarbu druki na deklaracye, zapełniając jedną ich stronę wymienionemi wyżej szczegułami w kształcie zapytań, drugą zostawiając na zapełnienie jej wiadomościami przez te zapytania żądanemi, jak to okazuje wzór, który dołączono. - - - - - 220.

Należy także przygotować instrukcyę o zapełnieniu deklaracyi; a gdy takowa, oraz druki na deklaracye gotowe będą, wypada je rozesłać przez pośrednictwo Naczelników Powiatowych; Wójtom Gmini

Stronnica

i Magistratom miast dla rozdania ich właścicielom ziemskim owych Gmin i miast, iżby je zapełnili i zapełnione w urzędzie Wójtów i Magistratów złożyli. Wójci Gmin i Magistraty miast, obowiązani będą przejrzeć złożone sobie deklaracje; jak zaś odbyć się ma to przejrzenie, osobno w Gminach wiejskich, osobno w miastach, oprócz Warszawy, osobno w m: Warszawie, wyłożono to obszernie w celu, iżby przygotować materjał do przyszłego rozporządzenia, jakie wydać będzie potrzeba, jeśli wnioski niniejsze otrzymają zatwierdzenie. — — — — — — 220-221.

Deklaracye powinny być sporządzone w dwóch jednobrzmiących exemplarzach, z których jeden pozostanie na gruncie, w aktach Gminy, lub miasta, a drugi po dopełnionem przejrzeniu, o którem wyżej się mówiło, Wójci Gmin i Magistraty miast, oprócz Warszawy przeszlą Naczelnikom Powiatowym, a Magistrat m: Warszawy Kommissyi Skarbu — — — — — — — 222.223.224. 225.226.227.

Zaprzysiężenie deklaracyi wymaganem nie będzie, natomiast zastrzega się: że deklarujący zapisze na deklaracyi przy podpisie: iż zaręcza sumieniem i honorem, jako wartość posiadłości przezeń podana, jest według jego przekonania prawdziwą jej wartością — — — — — — — — 228.

Gdzie jedna własność, składa się więcej niż z jednej posiadłości osobnego nazwania i osobny zarząd ekonomiczny mającej, tam winna być sporządzona i Deklaracya

Główna obejmująca wartość całej własności i Deklaracye szczegółowe pojedynczych oddzielnych posiadłości własności jedną składających, a które to deklaracye będą tylko annexem głównej ---229.

Na Wójtów Gmin i Magistraty miast, włożyć wypada odpowiedzialność za opuszczenie jakiejkolwiek posiadłości ziemskiej, w obrębie ich Gmin i miast będącej ---230.

Gdyby się zdarzył wypadek, jakiego najpewniej nie będzie, iż właściciel posiadłości ziemskiej odmówił by złożenia Deklaracyi, lub gdyby nie było nikogo mającego złożyć Deklaracyę, podane są środki jakiemi do sporządzenia Deklaracyi przyjść można ---230. 231.

Do zapełnienia Deklaracyi wypada oznaczyć właścicielom ziemskim czas dwu-miesięczny. Wójtom Gmin i Magistratom miast, prócz Warszawy na wręczenie druków, do przejrzenia Deklaracyi, do uporządkowania i odesłania ich gdzie należy 6ᵉ tygodni a w m: Warszawie na wszystko 5ᵉ miesięcy ---231. 232.

Ogrody w miastach bez względu na ich rodzaj, tudzież place puste oceniać wypada jak ogrody warzywne ---232.

Naczelnicy Powiatowi powinni w ciągu tygodni 6ᵉ przejrzeć otrzymane od Wójtów Gmin i Magistratów miast Deklaracye, a to jedynie pod względem czy zapełnione zostały według przepisanych warunków, a gdyby dostrzegli opuszczenia, zwrócić mają niekompletne Deklaracye na koszt Wójtów Gmin lub Magistratów miast do uzupełnienia, poczem, gdy już wszystkie Dekla-

Stronnica

Deklaracye przejrzane i uzupełnione będą,
doniosą Gubernatorom Cywilnym, że czynność
ta ukończona i Kommissye R. P. i Skarbu o tem za-
wiadomią — — — — — — — — — — — — 233. 234.

Gubernatorowie Cywilni po otrzymaniu od
Naczelników Powiatowych tego doniesienia za-
proszą do miejsca posiedzeń Rządów Glnych na
dzień oznaczyć się mający: Marszałków Szla-
chty i Kadencyjnych Sędziów Pokoju, a mogą
obok nich i nie kadencyjnych zaprosić, jedne-
go przynajmniej z każdego powiatu, a mo-
gą i więcej, właściciela ziemi, ile możności
z pomiędzy Członków Towarzystwa Rolnicze-
go; Prezesa miejscowego Trybunału. - Pole-
cą oraz przybyć na tenże dzień Naczel-
nikom Powiatowym z deklaracyjami od Woj-
tów Gmin i Magistratów miast otrzymanemi,
a gdy zgromadzą się wszyscy wezwani, odby-
wać będą z niemi posiedzenia mające za cel
najsamprzód: podział Powiatów na 10 Okręgów,
mniej lub więcej, mniejszych lub większych,
następnie wybór z każdego Ogu najmniej
po 3ch właścicieli ziemskich, ile się da, nale-
żących do Towarzystwa Rolniczego, w której
liczbie pożądanem byłoby, ażeby znalazł się
proboszcz jednej z Parafii w respective Ogu
będących. - Z wybranych o których się tu mówi,
zawiązą się Komitety, mające przejrzeć po-
mienione wyżej deklaracye pod względem
wyrażonego w nich ocenienia posiadłości
ziemskich — — — — — — — — — — 234. 235. 236

W tem miejscu jest mowa o sposobie od-
bywania dopiero rzeczonych posiedzeń, któ-

którym przewodniczyć powinni Gubernatorowie Cywilni, a gdyby prawnie przeszkodzonymi byli, Marszałkowie Szlachty, gdyby zaś i ci nie mogli Prezesi Trybunału Cywilnego w razie niemożności i tych najstarsi wiekiem Sędziowie Pokoju. - protokół posiedzeń nie będzie obejmował toku dyskusyi, nie będzie również dopuszczonem rozpisywanie się zdań odmiennych pochodzących. - - - - 237. 238.

Gdy ukończą się dopiero opisane posiedzenia, Gubernatorowie Cywilni wezwą wybranych do Komitetów Okręgowych właścicieli ziemskich, aby się w też Komitety zawiązali, co też oni uczynią i zawiadomią o tem Naczelników właściwych powiatów, którzy jak samo z siebie wynika, wynotowawszy każdy dla siebie podział własnego Powiatu na Okręgi, powrócą z pomienionych wyżej posiedzeń, do miejsc swego urzędowania. - - - 238. 239.

przewodniczyć w tych Komitetach powinni, albo wybrani przez członków tychże Komitetów, albo najstarsi wiekiem, a komplet do prawnego działania konieczny z 3^{ch} składać się ma. - - - 239.

Naczelnicy powiatowi po otrzymaniu zawiadomienia o zawiązaniu się Komitetów Okręgowych, prześlą im Deklaracye do respective Okręgu należące, z uwagą jednak, aby Członkowie Komitetów nie przesądzali własnych Deklaracyi, które ościennym Komitetom dostać się powinny. - - - - - - - 240.

Komitety Okręgowe dostawszy od Naczelników powiatowych Deklaracye, rozpoczną niezwłocznie swe posiedzenia, na których przesądzać będą też deklaracye pod względem ocenienia posiadłości ziemskich w Deklaracyach

o których się mówi opisanych. Tu wyłożony jest sposób i porządek przesądzania Deklaracyi na posiedzeniach Komitetów. Zastrzeżono: iż wrazie zmiany cyfry wartości któ rą podał właściciel posiadłości ziemskiej, zmianę tę ma Komitet osobno na Deklaracyi wyrazić, tak. aby dopiero rzeczona cyfra nietkniętą pozostała. Zastrzeżono także, iż protokół posiedzenia nie powinien obejmować toku dyskussyi, chybaby coś ważnego było do zanotowania. Rospisywanie zdań od mniejszości pochodzących miejsca mieć nie będzie — — — — — — — — — — — 241. 242. 243.

Jeśli Komitety uznałyby potrzebę obejrzenia posiadłości ziemskiej, mogą to uczynić. bądź w całym Komplecie, bądź przez delegacyę. — — — — — — — — — — — — — — 243.

Po przesądzeniu Deklaracyi, Komitety Okręgowe, odeszlą je wraz z protokołami posiedzeń swoich, Naczelnikom właściwych Powiatów, poczem zaraz rozwiążą się. — — — 244.

Czas na odbycie czynności w Komitetach Okręgowych, wypadałoby oznaczyć 6. tygodniowy — — — 244.

Naczelnicy Powiatowi po otrzymaniu Deklaracyi przesądzonych w Komitetach Okręgowych, doniosą o tem Komissyi R. P. i Skarbu i wezwą jednocześnie prezydujących w dopiero rzeczonych Komitetach, aby przybyli do ich biór, a gdy przybędą, zawiążą się w Komitety powiatowe, mające odbywać swe posiedzenia w obecności Naczelników Powiat, a pod przewodnictwem wybranych przez siebie, lub najstarszych wiekiem.

Na tych posiedzeniach, przeglądać będą przesądzono w Komitetach Okręgowych Deklaracye dla przekonania się czy Komitety te spełniły swą czynność w przepisanym sposobie, a gdyby czego nie dostawało, same to uzupełnić będą mocne. Następnie porównają Deklaracye między sobą z całego Powiatu, a gdyby to wywołało potrzebę odmiany wartości posiadłości ziemskiej, uczynią ją, wyrażając oneż osobno na respective Deklaracyi. Tu wyłożoną, jak się ma to odbywać — 244. 255.

Po ukończeniu czynności i podpisaniu protokółu przez wszystkich członków obecnych, winny Komitety Powiatowe złożyć takowy Naczelnikom Powiatowym, wraz z przejrzanemi przez siebie Deklaracyami i rozwiązać się. Naczelnicy Ptów, te w Komitetach Powiatowych przejrzane Deklaracye, prześlą Komissyi Skarbu — 246.

Komitety Powiatowe do odbycia swej czynności potrzebować będą zapewno 4ch tygodni czasu — 246.

Przeciw zatwierdzonym lub odmienionym przez Komitety Powiatowe wartościom posiadłości ziemskich, żadna reklamacya przyjmowaną być nie powinna, wyjąwszy proste omyłki w cyfrach, a i do reklamacyi o ich sprostowanie należy oznaczyć pewny termin, a jakakolwiek reklamacya, nie powinna wstrzymywać postępu dzieła i poboru podatku gruntowego — 247.

Wypada przemówić stosownie do wła-

Stronnica

właścicieli ziemskich, zachęcając ich własnym ich interesem do rzetelnego ocenienia swoich posiadłości — — — — — — 248.

Komissya R. P. i Skarbu otrzymawszy od Naczelników Powiatu Deklaracye w Komitetach powiatowych przejrzane, zbierze w ogólną summę wartości posiadłości ziemskich, przez te Komitety zatwierdzoną lub odmienioną, obliczy od niej 5/100 procent, który uważając za czysty dochód rzeczonych dopiero posiadłości ziemskich, zaproponuje na podatek gruntowy część onego do potrzeby Skarbowej zastosowaną, i propozycyę tę, wraz z propozycyą zasad do ustawy o poborze tego podatku, Radzie Administracyjnej przedstawi — — — — — — 248–249

W tem miejscu zamieszczono krótkie usprawiedliwienie wysokości pomienionego 5/100 procentu. — — — — — 249.

Wypada przeznaczyć ze Skarbu, dla wyborców i Członków Komitetowych koszta podróży na 3 konie dla każdego, raz na udanie się do miejsca, gdzie się czynności odbywać będzie, drugi raz na powrót z tamtąd, tudzież dyety po zł: 3 dziennie za dnie odbywania podróży i posiedzeń, dla tych wszakże tylko, którzy takowe należności likwidować będą. Wypada także udzielić fundusz na koszta kancellaryjne dla Komitetów Okręgowych po zł: 75. a dla Naczelników Powiatu na pomoc i wynagrodzenie, po zł: 150. — — — 249. 250. 251.

Wszystko cokolwiek i przez kogokolwiek

w dokonaniu niniejszego dzieła pisanem
będzie, należałoby uwolnić od stępla — — — 251.

Ponieważ z ciągiem czasu zmieniać się
może wartość ziemi, nietylko przez mnoże-
nie się ludności, rozszerzający się handel,
i zniżenie wartości pieniędzy, ale i przez
odmianę warunków na szczegółowe po-
siadłości ziemskie wpływających, ponie-
waż także mogą zajść zewnętrzne od-
miany w pojedynczych posiadłościach
ziemskich; przeto dla urównoważenia po-
datku gruntowego przez wzgląd na przewi-
dywane te zmiany, wypadałoby zastrzedz,
że po pewnym przeciągu czasu, według
uznania Rządu oznaczać się mającym,
następować będzie nowe ocenienie posia-
dłości ziemskich, które wszakże przed u-
pływem lat 30. nie nastąpi — — — — — 251.252.253.

W tem miejscu usprawiedliwia się pro-
pozycja rzeczonych dopiero lat 30tu i nowe
ocenienie posiadłości, wypada zmniejszać
proporcyonalnie podatek gruntowy w przy-
padku, gdy rzeka zabierze w siebie 1/10 część
lub więcej opodatkowanej posiadłości ziem-
skiej, lub gdy pożar lub owad zniszczy 1/4
części lub więcej lasu, w tym ostatnim ra-
zie wszakże, zmniejszenie podatku grun-
towego, trwaćby powinno tylko do czasu za-
mienienia uszkodzonego lasu w grunt or-
ny, a gdyby zostawiony był na odmło-
dzenie, do nowego ocenia posiadłości ziem-
skich, lub jeśliby takowe nie nastąpowało,
do lat 40tu. Przytem, zamierzczono uspra-

usprawiedliwienie różnicy pomiędzy propozycyą do zmniejszenia podatku 1/10 części posiadłości przez rzekę zabraną być mogącej, a propozycyą do takiegoż zmniejszenia 1/4 części lasu uszkodzonego — — — — 253.254.255.256.

Powiedziało się wyżej, iż przed upływem lat 30. niewypadałoby przedsiębrać nowego ocenienia posiadłości ziemskich, zaczem idzie, że i podatek gruntowy ustanowić się mający, przez ciąg tej liczby lat bez zmiany trwać będzie. —

Ale peryod ten, zawierać będzie w sobie oczynszowanie włościan, które wywoła zmianę gospodarstw rolnych, a zmiana ta postawi właścicieli ziemskich w trudnem położeniu. Czy więc nie byłoby rzeczą słuszną postanowić: że kto w przeciągu pierwszych lat 15tu licząc od wprowadzenia w pobór podatku gruntowego, oczynszuje swych włościan, ten, od czasu, od którego to oczynszowanie weźmie swój skutek, aż do upływu tych pierwszych lat 15tu płacić będzie podatku gruntowego mniej o 1/5 część. — — — 256.

Wrazie przyjęcia tego wniosku, Skarbnie dozna ujmy w tem co dotąd pobiera jak to starano się okazać cyframi. — — — — — 257–258.

Modyfikacye

Wnioski powyżej opisane, uczyniono jako prawidło normalne, a że w praktyce koniecznemi bywają modyfikacye ogólnych prawideł, więc i tu bez nich obejść się nie będzie mogło; jakoż zaproponowano następujące: — — — — 258–259.

Co do posiadłości ziemskich do Duchowieństwa należących.

Ponieważ majątek Duchowieństwa, jest częścią w ręku samegoż Duchowieństwa krajowego, częścią onego zarządza Skarb, częścią zaś należy do Duchowieństwa Krakowskiego; przeto stosownie do tegoż położenia, wartość posiadłości zostających, w ręku Duchowieństwa, powinnaby zadeklarować ostatecznie, to jest bez poddania Deklaracyi jakiemukolwiek przejrzeniu, Komissya R. S. W. i Duchownych; a gdzieby las zostawał pod nadzorem Władzy Skarbowej, mogłaby ta Komissya porozumieć się z Komissyą Skarbu. Wartość posiadłości przez Skarb Administrowanych, powinnaby wykazać także ostatecznie, Komissya Skarbu za zgodzeniem się Komissyi R. S. W. i Duchownych. Wartość posiadłości Duchowieństwa Krakowskiego, mogą zadeklarować osoby przez toż Duchowieństwo upoważnione, a Deklaracye podane, powinnyby być przejrzane przez Assesora Ekonomicznego, przy współdziałaniu miejscowego Wójta Gminy, a następnie odesłane na drogę dla deklaracyi prywatnych właścicieli ziemskich, zaproponowaną. — 259. 260. 261.

Co do posiadłości Ziemskich własnością Rządu będących.

Wartość tak tych, co są w bezpośredniem użytkowaniu Skarbu, jak i będących w użytkowaniu warunkowem osób prywatnych, powinnaby wykazać Komissya Skarbu ostatecznie — — — — — — — 261. 262.

Stronnica

Co do posiadłości ziemskich niepodzielnie przez dwóch lub więcej ich właścicieli użytkowanych

Deklaracya może być ważnie podaną, albo przez wszystkich razem właścicieli takiej posiadłości; albo przez tego który nią zarządza, a gdyby w tym drugim przypadku inni współwłaściciele różnego byli zdania, mogą oddzielnie swe deklaracye złożyć, które przyłączono zostaną jako annex, do podanej przez zarządzającego posiadłością. — — — — — — — — — — 262. 263.

Co do lasów miejskich pod zarządem władzy Skarbowej będących, tudzież, co do użytków wspólnych.-

Wartości lasów powinnaby wskazać ostatecznie Komissya Skarbu.- Wartość użytków wspólnych powinna by być oceniona i zadeklarowana w miastach przez Magistraty z przybraniem 3ch właścicieli ziemi, we wsiach przez Wójtów Gmin z przybraniem 2ch takichże właścicieli — — — — 263. 264. 265.-

Co do młynów, tudzież kapitałów, dziesięcin i mesznego Duchowieństwa.-

Jeśli przyjęty będzie wniosek, iż młyny, jako będące rodzajem zakładów przemysłowych, nie podatkowi gruntowemu, ale osobnej opłacie, któraby się najwłaściwiej młynowem zwać mogła, ulegać powinny, w takim razie, Komissya R. P. i Skarbu, przygotowałaby projekt do ustawy o poborze tej opłaty jednocześnie, z projektem o poborze do ustawy podatku gruntowego.- 265. 266.-

Podobnież jeśli przyjęty będzie wniosek, aby procent od kapitałów Duchowieństwa,

osobnej poddać opłacie, to Komissya R. S. W. i Duchownych powinnaby dostarczyć wiadomości o wszelkich kapitałach tego rodzaju, i wynurzyć swe zdanie co do wysokości dopiero rzeczonej opłaty, dla której także wypadałoby zaprojektować Ustawę poborową jednocześnie z ustawą o poborze podatku gruntowego — — — 266 - 267 -

Co się dopiero powiedziało o kapitałach Duchowieństwa, stosuje się i do Kapitałów innych Instytutów, o ile one za ulegające porządkowaniu ofiary uznane będą — — — 268 -

Od dziesięcin które już w r. 1789 były zamienione ze snopowych, na inny ich rodzaj, tudzież od tych co dotąd jeszcze są snopowemi, pobiera się ofiara; od tych zaś, co od r. 1817 zamienione zostały ze snopowych na ziarno lub pieniądze, żadna opłata do Skarbu, pobierana nie jest. Lecz skoro te co w r. 1789 były zamienione płacą ofiarę, nie byłoby słusznej przyczyny, aby później zamienione nic Skarbowi nie płaciły. Opłata od wszelkich dziesięcin, równie jak od meszznego, powinnaby być osobna, jak to wyżej co do kapitałów rzekło się, a Komissya S. W. i Duchownych powinnaby dostarczyć wiadomości kto z osób Duchownych i ile otrzymuje dziesięciny w gotowiźnie, snopie, lub ziarnie, ocenić przytem snop i ziarno na pieniądze i wynurzyć swe zdanie o wysokości opłaty. Dziesięciny pobierane przez Skarb na rzecz Duchowieństwa, wykazałaby Kommissya Skarbu i oceniłaby te co nie w pieniądzach są pobierane. Po tem wszystkiem,

taż Komissya połączyłaby przepisy o opłacie dziesięcinnej z projektem do ustawy o poborze opłaty od procentów Kapitałowych, a dla uproszczenia poboru pobierałaby tę połączoną opłatę do Kass łącznie z podatkiem gruntowym — — — 268. 269.

Co do posiadłości ziemskich należących, do innych Instytutów, nie duchownych.

Posiadłościami temi są: należące do Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego w Marymoncie, tudzież należące do Instytutów dobroczynnych, Krajowych i Krakowskich. — Wartość należących do Instytutu Marymontskiego, winienby zadeklarować ostatecznie Zarząd Og. Naukowego Warszawskiego, a należących do Instytutów Dobroczynnych Krajowych, ta Władza która się niemi opiekuje, zaś ocenienie wartości należących do podobnych że Instytutów Krakowskich powinnoby nastąpić w tym samym sposobie, jaki zaproponowano wyżej co do posiadłości ziemskich Duchowieństwa tamecznego. — — — 270. 271.

Co do Xięstwa Łowickiego.

Posiadłości ziemskie tego Xięztwa, jako też należące do pałaców Cesarskich, winnaby ocenić i podać ostatecznie ich wartość Administracya tegoż Xięztwa przy porozumieniu się z Komissyą Skarbu, do której to wartości nie wchodziłyby pałace i należące do nich zabudowania w Łazienkach i w Belwederze z placami na których stoją, jako będzie w mieście. — — 271.

Co do Donatarjuszów teraźniejszych

Donatarjuszami tymi są ci, co wnagrodę swych zasług otrzymali sposobem daru dobra Rzą-

Rządowe w peryodzie od r. 1835 do włącznie r. 1845. a miarą tej darowizny był dochód czysty z niej ciągnąć się mający, udeterminowany dla jednych, na rs: 750. rocznie, dla drugich na 1200, 1500, 2250, 3000, 4500. ——— 271. 272.-

Dochód ten czyli suma donacyjna, wyrachowana była według czynszu dzierżawnego dóbr na darowiznę wyznaczonych i według przychodu z lasu, po strąceniu 10/00 z czynszu dzierżawnego na utrzymanie i odnowienie budowli, 5/00 na wypadki losowe, składki ogniowej, wydatku na Wójta Gminy, i innych ciężarów i obowiązków do gruntu przywiązanych, a z tego co pozostało, przeznaczano Donatarjuszom na sumę Donacyjną, i na opłatę ofiary, jeśli zaś jeszcze co pozostawało, to Donatarjusze tytułem przewyżki do Skarbu wnosić zobowiązani zostali.- Zobowiązano ich także do płacenia innych prócz ofiary istniejących podatków, gdyż takowe płacili dzierżawcy oprócz czynszu dzierżawnego, co jak się wyżej rzekło, służyło za zasadę do wyrachowania sumy donacyjnej ---- 272.-

Tym sposobem, Donatarjusze na to wszystko co Skarbowi płacić zobowiązani zostali, wyjąwszy tylko samą kwartę, mieli dany sobie fundusz w dobrach, i suma donacyjna pozostała nietknięta; pozostało również na ich korzyść i wszelkie przysporzenie dochodu nad sumę donacyjną staraniem ich osiągnąć się mogące, i dopiero podwyższone od r. 1849. podatki spa-

spadły na ich kieszeń, tymczasowie wszakże tylko, to jest do czasu uporządkowania ofiary i podymnego; mogło coś na kieszeń niektórych spaść i z uporządkowania podymnego lecz i to czasowo skoro podymne i szarwark, proponuje się zastąpić podatkiem gruntowym. — 273.

Czy prawidło normalne, jakie się przyjmie do uporządkowania ofiary w innych dobrach prywatnych, ma być zastosowane i do dóbr darowanych o których tu mowa; lub należy uporządkować ten podatek innym sposobem dla nich specyalnie obmyślonym? położone jest to zdanie do rozwiązania. — 274. 275.

Opinia wyraża: iż w zastosowaniu do tych dóbr prawidła normalnego znalazłyby się trudności nie łatwe do pokonania, a które po krótce są wymienione; że zatem snadniej może poprowadzić do celu sposób następujący:

Ponieważ własnością Donataryuszów jest tylko suma donacyjna, i to co oni nad nią staraniem swojem z darowizny osiągnąć mogą, a własnością Skarbu jest cyfra ofiary i innych podatków, jaka była podczas darowizny, tudzież przewyżka dochodu, gdzie takowa ma miejsce, gdyż na to Skarb dał fundusz w dobrach; ponieważ z jednej strony suma donacyjna jest z natury swej nietykalną, a z drugiej, art: 4 Ukazów Donacyjnych włożył na Donataryuszów obowiązek, ponoszenia przyszłych podatków,

mogących wpływać na jej uszczuplenie, a dwóch tych okoliczności na pozór sobie przeciwnych inaczej pogodzić się nie da, jak tylko odgadując: iż ponoszenie przyszłych podatków opierano na powiększeniu dochodów z dóbr darowanych staraniem Donatarjuszów otrzymać się mogącem; przeto z uwagi na takie położenie rzeczy, w miejsce podatków które Donatarjusze płacą Skarbowi wypada włożyć na nich gruntowy podatek złożony:

1° z cyfry tych podatków na opłacenie których mieli sobie dany fundusz w dobrach.

2° z 10/00 od tejże cyfry, od sumy donacyjnej i od przewyżki dochodu, jeśli jest oddawaną do Skarbu. — — — — 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. —

W tem miejscu uczyniono przypuszczone obliczenie przyszłego podatku gruntowego według zaproponowanego powyżej sposobu, wybrawszy ku temu wyrywkowo kilka donacyi i podatek ten z obliczenia o jakiem się mówi wynikły, porównano z podatkami jakie donatarjusze teraz płacą, i pokazało się: iż Donatarjusze mniej będą płacić niż płacą, co nie powinno zastanawiać, gdyż można przyjąć za rzecz pewną, iż znajdzie się nie mała liczba innych właścicieli ziemskich, z których własności podatek gruntowy mniej także wyniesie niż podatki przezeń zastąpić się mające — — — — — 284, 285. 286 287. 288. —

Co do deklarowania wartości takich posiadłości ziemskich, które dziś jedną własność stanowią, części ich jednakże nie leżą wszystkie w jednym powiecie i w jednej Guberni; a niektóre z takich nie stanowiąc oddzielnej w sobie posiadłości są tylko wspólnemi użytkami posiadłości do których należą, lub gdy jedna własność poprzedzielana jest innemi obcemi własnościami.

Tu zaproponowany jest sposób, w jakim zadeklarowanie wartości posiadłości ziemskich w przywiedzionym powyżej przypadku następować ma.

Wykonywanie poboru przyszłego podatku gruntowego.

1º Termina

Wypadałoby pobór do Kass Skarbowych podatku gruntowego, rozłożyć na 4ry kwartalne raty podatku gruntowego w roku, naznaczając do tego 1szy miesiąc 1go kwartału, to jest Styczeń, dalej miesiące poprzedzające kwartału 2 i 3 to jest Marzec i Czerwiec, nakoniec 1szy miesiąc ostatniego kwartału to jest Październik — 290-291.

2º Sposób poboru

Wnosiliby powinni podatek do Kass Skarbowych:

właściciele lub wieczyści posiadacze posiadłości ziemskich jedną własność stanowiących łącznie ze wszystkich posiadłości, lub pojedynczo w miarę,

jak też posiadłości łącznie lub osobno w Deklaracyach ocenione będą:

właściciele cząstkowi we wsiach i w miastach, razem ze wszystkich części posiadłości jedną składających; gdzie wszakże znajdować się będzie probostwo lub plebanja, tam z nich podatek rzeczony oddzielnie wnoszonym będzie.-

Zostawić wszakże wypada Komissyi R. P. i Skarbu wolność zaprowadzenia w proponowanym tu sposobie poboru modyfikacyi, mających na celu dogodność Kontrybuentów. ---292-293.-

Ponieważ za podziałem posiadłości ziemskiej do jednego właściciela należącej, między większą liczbą właścicieli, musi następować i podział podatku gruntowego i ponieważ ocenienie posiadłości będzie ryczałtowe, przeto w podziale podatku o którym mowa, nie cena sprzedażna lub inna, ale stosunek w jakim się mieć będzie cała posiadłość ze swemi w Deklaracyi wymienionemi szczegółami do oddzielającej się części i jej szczegółów, za zasadę służyćby powinien.-

Jeżeli jednak strony żądały zgodnie podziału według ceny sprzedażnej lub innej, a takowa nie różniła się wiele od rzeczonego dopiero stosunku i nie było obawy o trudność poboru, do żądania tego będzie można przychylić się.- Propozycya podziału powinnaby wychodzić od stron interessowanych, przechodzić przez władze miejscowe, przez Naczelników Powiatu i Rządy Gubernialne, a być

Stronnica

decydowana ostatecznie przez Komissyą Skarbu. - 293 - 294. -
Wypada utrzymać dotychczasową zasadę w poborze ofiary zachowywaną: iż nie będzie wolno Dworom przenosić żadnej części podatku gruntowego na swych włościan dopóki nie okupią się, od czego jednakże możnaby uczynić wyjątek, przypuszczony wyżej w opinii pod kwestyą 3ą a zastosowany do oswobodzonych od pańszczyzny i do nowo na gruntach Dworskich osiedlanych włościan. - Wypada także przepisać iż za oddzieleniem części posiadłości do innego właściciela, powinien iść zaraz podział podatku gruntowego i zastrzedz, że wszelkie umowy z ujmą tego przepisu zawierane, Skarbu obowiązywać nie będą. - — — — — — — — 295.

Ulgi.

Wypada zachować dla podatku gruntowego też same ulgi, które dla dotychczasowych podatków zapewnione są na przypadek klęsk losowych, pozbawiających kontrybuenta dochodu opodatkowanego. - — — — — — — — 296. -

Tam gdzie teraźniejsze podymne i szarwark podatkiem gruntowym zastąpione będą, wypada, wrazie zgorzenia domu, który opodatkowany był podymnem i szarwarkiem, przynosić ulgę w podatku gruntowym do takiej wysokości, jaką wynosiły podymne i szarwark przed zastąpieniem ich tym podatkiem — — — — — 297. 298. -

Gorlicki Feliks